

KREATIVITET PÅ HÅLLBAR VÄG

Handledning i kreativitetens, skapandets och
kulturens betydelse för en hållbar framtid.

INNEHÅLL

Förord	3
Inledning	4
1. Om kreativitet	5
2. Om kultur	13
3. Kreativa och skapande metoder	19
Bildprojekt Global uppvärmning	20
Glokalt projekt	22
Gör en animerad film	24
Poesi för en hållbar framtid	28
Framtidssagor från Trelleborg	32
Unga arkitekter för hållbar stadsutveckling	34
Handen möter leran	36
Återbruk i konsumtionssamhället	44
Kreativa metoder i att undervisa kring miljöfrågor	46
Ämnesövergripande dans- och filmprojekt	51
4. Intervjuer med fem konstnärer	54
5. Kreativa kultursatsningar i Syd	62
6. Den stora berättelsen	67
7. Tips, länkar, läs mer...	70

Förord

GUSTAV FRÖDING.
"ETT GRÖNT BLAD
PÅ MARKEN"

*Grönt! Gott,
friskt, skönt vått!
Rik luft, mark!
Ljuvt stark,
rik saft,
stor kraft!
Friskt skönt
grönt!*

Vi möts dagligen av rapporter om väderkatastrofer, översvämningar, smältande isar, stigande temperaturer, massutrotning av ryggradsdjur, insekter som minskar i antal... Listan kan göras lång. Men vi ser också att tigrar, bergsgorillor och fjällrävar växer i antal och att människors engagemang för klimatet ökar.

När jag tar del av dessa trender tänker jag på dikten "Ett grönt blad på marken" av Gustav Fröding.

Jag är övertygad om att en dikt som slår rot i hjärtat, ett musikstycke som gör mig på gott humör eller en film som speglar människans komplexitet, kan vara viktiga delar i ett hållbart samhälle, där de sociala dimensionerna måste utvecklas. Kan vi dessutom gå från konsumtion av kultur till skapande av kultur, ja då är kraften ännu starkare. Det handen skapar påverkar hjärnan, känslor, vår kunskap och vår kommunikation.

För att finna vägar till ett hållbart samhälle behöver hela människan vara med, både hjärta och hjärna. Inte minst behöver vi utveckla det kreativa och det innovativa för att tänka nytt. Släpp loss kreativiteten, släpp händerna fria!

Håkan Wirtén

Generalsekreterare för Världsnaturfonden, WWF

”*”Det viktigaste i vår tid
är det undersökande.*

Det djuplodande.

Det grävande.

Att se vad som finns bakom.

Att problematisera.

Att försöka förstå.

Att se det som inte syns.

Fantasi.

Tolkning.

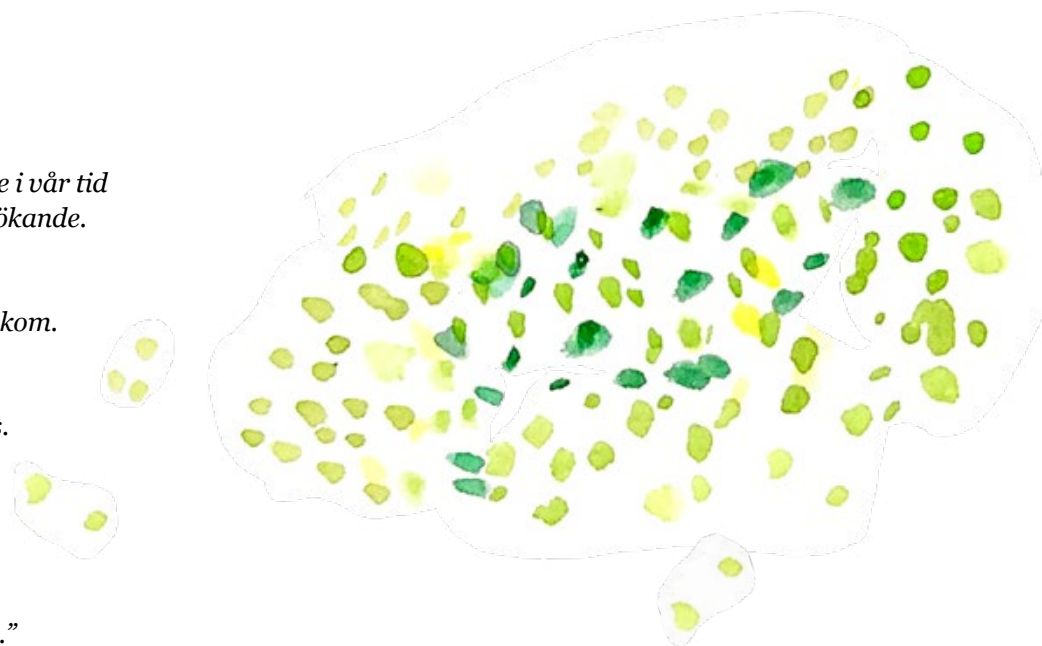
Inläring.

Utgivning.

Kontakt.

Allt detta finns i skolan.”

MARIE-LOUISE EKMAN DN 8 SEPT 2018

Inledning

Jag tänker ofta på en händelse i barndomen. Det måste ha varit 1965, jag gick i årskurs 5 och vi hade teckningslektion. Jag hade ingen lust att rita av något från förslagspärmen längst ner i klassrummet. Jag började istället att doppa penseln på pappret många gånger i olika färger så att ett prickmönster uppträdde och på avstånd kunde man se ett ansikte, ett träd och så vidare. Jag gick fram till magistern i katedern, som kastade en snabb blick på målningen och muttrade något. Jag fortsatte att måla. När jag hade visat den femte prickmålningen för läraren sa han; ”Är det, det enda du kan?”. Efter det blev det naturligtvis inga fler målningar. Jag la ner penseln för gott. Det jag hade upplevt under en teckningslektion var lust, kreativitet, nyfikenhet, flow och trygghet i mitt uttryck, men sen kom domen.

Det är detta som denna handledning vill utveckla; kreativitet, lust och skapande. Hur kan vi uttrycka stora, svåra och genomgripande utmaningar som vi står inför där vi hittar vår inre röst. Dagligen läser vi om klimatförändringar, krig, vattenbrist, översvämningar. Hur kan vi, inte minst barn och ungdomar, uttrycka våra tankar och känslor, så att vi inte går under av hopplöshet och pessimism?

Germund Sellgren, WWF

”*Fokus ligger på effektivitet och för lite på kreativitet, fokus ligger på snabba lösningar och för lite på eftertänksamhet och långsiktiga lösningar. Att föra samman vetenskap med konst bidrar tveklöst till eftertanke. Mötet uppmuntrar till balans mellan effektivitet och kreativitet och fungerar som en katalysator för nyfikenhet, förnyelse och innovation”*

KARL FOLKE, FORSKNINGSCHEF STOCKHOLMS RESILIENCE CENTER, CITATET UR VÅR TID PÅ JORDEN AV ROCKSTRÖM/KLUM.

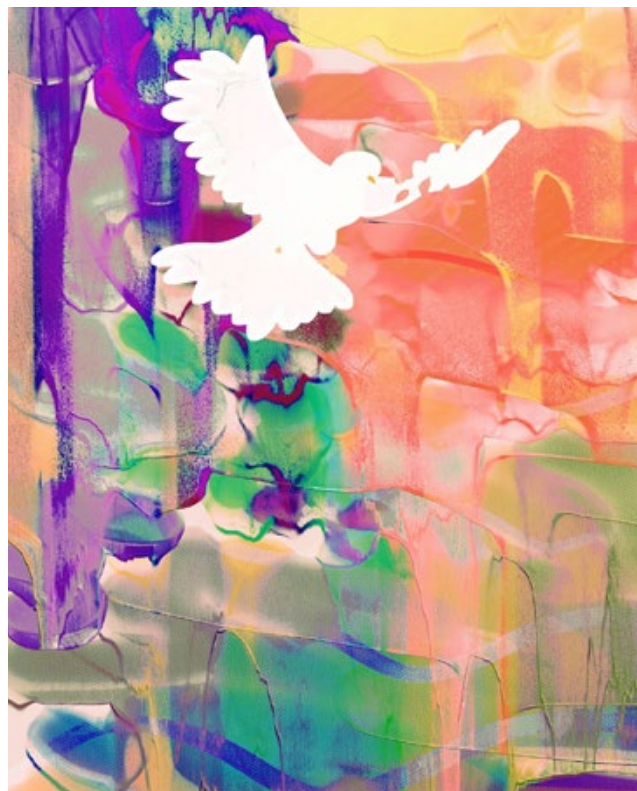
OM KREATIVITET...

”Kreativiteten är den mänskliga aktivitet som ger upphov till nya perspektiv och handlingar.”

Bild av Hannah Vidal Svensson

© pixabay

OM KREATIVITET...

Krig, terrorism, miljöförstöring och sjukdomar är stora globala problem för mänskligheten. Klimatförändringarna har märkbara effekter som skogsbränder, översvämningar och flyktingströmmar. Vi lever i en utmanande tid och de komplexa problem vi står inför kommer sannolikt att fordra många nya lösningar.

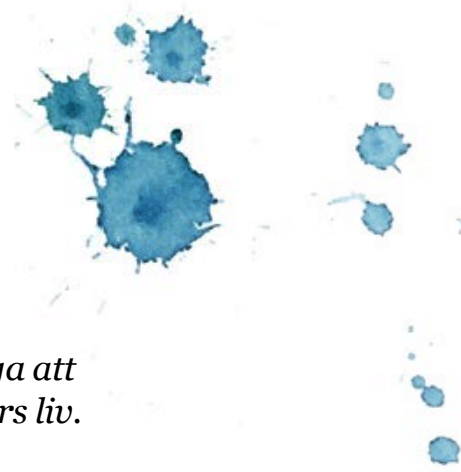
Innovativ förmåga kommer att bli allt viktigare. De barn som börjar skolan nu kommer att gå i pension under senare delen av detta sekel. Vilken utbildning behöver de för att klara av framtidens utmaningar?

Behovet av att ställa om till en hållbar utveckling är en av de största utmaningarna som mänskligheten någonsin har mött. En hållbar utveckling kräver dessutom att alla deltar. För att det ska vara möjligt behöver vi kunskap, värderingar och färdigheter som bidrar till en mer hållbar framtid. Alla människans resurser behöver tas i anspråk för att vi ska lyckas, kreativt och innovativt vetenskapligt tänkande behöver kombineras med kulturella uttrycksformer där känslouttryck, empati och närvaro tar plats.

Kreativitet i styrdokument

Här följer tre exempel på att kreativitet betonas i centrala dokument och myndigheter:

1. I FN:s globala utvecklingsmål 4:7: Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem
2. LGR 11 och Gy11: Under skolans uppdrag kan man läsa: "Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem". I Förskoleklass, Fritidshem, Bd, HoK, Mu, SI finns skrivningar om kreativitet.
3. Skolverket släppte 2018 nya moduler på Lärportalen, där lärare kan hitta material för att utveckla undervisningen. I modulen Hållbar utveckling finns delmodulen Kreativitet för hållbar utveckling. "Syftet med delen är att bidra till en modell som hjälper er att stödja kreativa processer i en ämnesövergripande utbildning för hållbar utveckling."

” *Som bildlärare kan jag säga att konst förändrar människors liv. Inte bara konst, utan konsterna: musik, drama, film, teater.*”

ANDRIA ZAFIRAKOU, 2018 GLOBAL TEACHER PRIZE WINNER, NORTH-WEST LONDON

Vad menar vi egentligen med kreativitet?

FRÅGESTÄLLNING:

Ge exempel på kreativa uttryck i olika sammanhang.

” *Kreativiteten är den mänskliga aktivitet som ger upphov till nya perspektiv och handlingar.*”

FRÅGESTÄLLNING:

Hur du kan hitta en balans mellan konvergent och divergent tänkande i klassrummet?

Definitioner

Enligt Nationalencyklopedin kommer ordet kreativ ursprungligen från det latinska ordet “creo” och står för förmåga till nyskapande och frigörelse från etablerade perspektiv.

I Svenska Akademiens ordlista definieras kreativitet som skapande, nydanande, produktiv, förmåga att komma med nya idéer och förverkliga dem. Kreativitet som fenomen och egenskap studeras inom skilda fält, med olika utgångspunkter.

Olika typer av tänkande och fantasi

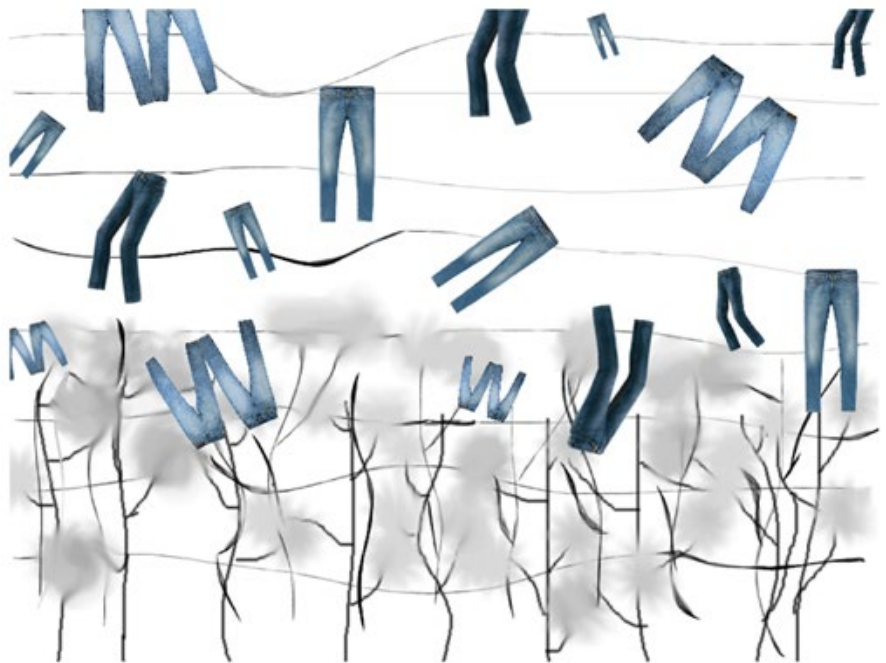
Det finns olika typer av tänkande. Kreativitet har att göra med konvergerande (logiskt, linjärt) och divergerande (öppet, associativt) tänkande. Konvergent tänkande är det logiska, konsekventa sättet att tänka som leder oss säkert genom vårt dagliga liv. Divergent tänkande innebär öppna och lekfulla tankesätt, att tänka i olika riktningar, som plötsligt leder till nya idéer.

I en klassrumssituation kan frågan ställas: ”Vad är summan av 6+3?”. Men den kan också formuleras: ”Vad utgör summan av 9?”. Då uppmuntras ett öppet tänkande hos eleverna.

Fantasin möjliggör allt mänskligt skapande. Den kreativa förmågan hos individen är en avgörande faktor i hennes utveckling, menade den ryske psykologen och filosofen Vygotsky. Kreativiteten är den mänskliga aktivitet som ger upphov till nya perspektiv och handlingar.

Den är också en metod för problemlösning. Kreativitet handlar om att ge passande respons på en frågeställning, att frambringa nya idéer som är originella och att kunna genomföra och bearbeta dem.

Ida Schütt – Lokalt projekt sid 22. Bilden föreställer ett bomullsfält som det regnar jeans över. Detta blir ironiskt då det krävs så pass mycket vatten för att odla bomull, som är råvaran man använder för att producera jeans.

Arbetsätt som stimulerar tänkande och idéflöde

Kreativitet sker inte i vakuum. Det finns alltid något som stimulerar och skapar barns ursprungliga tänkande, som en idé, en bild, en text, en historia, ett föremål, en fråga, ett problem eller en kombination av dessa. Kreativitet innebär möjligheten att leka med idéer fritt och spontant. Samtidigt involverar det disciplinerat tänkande, nyfikenhet och uppmärksamhet på detaljer och ansträngningar.

”Kreativitet är inte en talang utan en metod”

JOHN CLEESE

Stimuleras av sömn och rörelse och är möjlig att träna

Undermedvetna processer spelar en stor roll för kreativiteten. Det brukar uttryckas som ”att sova på saken”. Under sömnen ges det undermedvetna möjlighet att omformulera idéer, blanda dem med tidigare erfarenheter och kombinera dem på ett nytt sätt.

REFERENS: GRAHAM WALLACE, THE ART OF THOUGHT, 1926

Även rörelse gör oss mer kreativa. När vi är i rörelse – och även ett tag efteråt – får vi lättare idéer än när kroppen är stilla.

ANDERS HANSEN, HJÄRNSTARK, 2016

”Kreativitet är inte en talang utan en metod”, säger komikern John Cleese och hänvisar till forskning som kommit fram till att de mest kreativa har utvecklat en förmåga att försätta sig i en viss sinnesstämning, en förmåga att leka.

KREATIVITETENS KATALYSATORER

1.

Öppenhet och tillit:

- tänka i olika riktningar i en avspänd atmosfär

2.

Tid och rum för process:

- tankar tar tid, undvik pressande krav

3.

Förmåga att leka

- bolla nya idéer under en längre tid

4.

Självförtroende och mod

- att våga lämna sin komfortzon

5.

Trygga relationer

- visa att man som ledare är påhittig, nyfiken och uppmuntrande

6.

Humor

- den gör oss på lekhumör

7.

Var i fysisk rörelse

- idéer genereras lättare när vi är i fysisk rörelse

I en intervju på webbplatsen *Sveriges kommunikatörer* intervjuas författaren Bob Hansson om kreativitet. Han menar att kreativitetsförmågan kan man träna upp på samma sätt som man blir bättre om man tränar hockey.

Alla är kreativa då och då i olika sammanhang; matlagning, konfliktlösning, skapande ...

Bobs källa till ökad kreativitet är lust. Prioriterar lust framför "måsten" och han konsumerar mycket intryck och upplevelser.

"Kreativitetens källa ska fyllas med små bäckar av intryck från omvärlden, menade författaren Ernest Hemingway. För att öka sin kreativitet kan det hjälpa att vara öppen för till synes irrelevant information, men också att reducera sin självövervakning och undvika de mest uppenbara idéerna."

KÄLLA: SVD 17 JAN 2019

FÖLJANDE FEM STRATEGISKA PELARE KAN EN KREATIV PROCESS VILA PÅ

1

EN POSITIV SJÄLVKÄNSLA

Den som känner sig hotad eller osäker och saknar en känsla av personlig kompetens blir mindre kreativ. Det är därför viktigt att bygga elevernas självkänsla och förstärka deras tillhörighet. Det kreativa självförtroendet stärks av utmaningar.

2

LÄRAREN ÄR EN KREATIVITETS-MODELL

En lärare som är uppmuntrande, nyfiken, påhittig, vill se saker utifrån olika perspektiv skapar förutsättningar för kreativitet hos eleverna.

3

ERBJUDA DELTAGARNA OLIKA VAL

Genom att låta eleverna välja skapas en mekanism då de tar ansvar för sina val vilket leder till en känsla av ägande och motivation.

4

ANVÄND FRÅGOR EFFEKTIVT

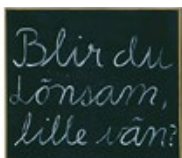
Frågor kan användas för att engagera elever och få dem att tänka kreativt. Frågor av typen "Vilken färg har bilen?" har begränsat värde medan öppna frågor som inte har några givna svar är mer utvecklande.

5

SKAPA OVÄNTADE KONTAKTER

Att skapa förbindelser och se relationer mellan sina erfarenheter och kombinera olika perspektiv kan generera nya idéer och stärka kreativt tänkande. Ett kreativt förhållningssätt handlar om att vara nyfiken, ställa frågor, hitta lösningar och ha ett öppet sinne.

REFERENS: OLIKA FORSKNINGSRAPPORTER SAMMANSTÄLLDA AV ALICJA GALAZKA VID UNIVERSITETET SLASKI I KATOWICE

Blir du lönsam, lille vän?
© Peter Tillberg / Bildupphovsrätt 2019

Hur skapas förutsättningar för kreativitet i skolmiljön?

FRÅGESTÄLLNING:

Betrakta tavlan är du lönsam lille vän? Vad får du för tankar kring skolan på 60-talet och dagens skola beträffande kreativa och skapande aspekter?

Kreativitet efterfrågas idag

Skolan utgick tidigare från behavioristiska metoder där eleverna i undervisningen oftast var passiva mottagare och lite utrymme gavs för att gestalta kunskapen på sitt eget sätt. Kreativa kompetenser ansågs inte vara meriterande inför framtida studie- eller yrkesval. Under de senaste årtiondena har kunskapssynen ersatts av uppfattningen att individen själv konstruerar sin kunskap i mötet med sin omvärld genom en ständig pågående tolknings- och konstruktionsprocess och kreativa förhållningssätt efterfrågas alltmer på arbetsmarknaden.

Gemenskap, mångfald och tolerans har visat sig vara viktiga för ett kreativt klimat i klassrummet. Att våga göra fel är centralt för att kreativa förslag ska komma fram.

”Konstarterna har förmågan att generera och gestalta nytt vetande. Men i skolan står kunskap och lärande i fokus och där värderas inte konstarterna som vägar till kunskap på samma sätt som svenska och matematik.

MADELEINE HJORT, FÖRFATTARE TILL KONSTARTER OCH KUNSKAP

Åtta punkter för en kreativ miljö i klassrummet

Eva Hoff är utvecklingspsykolog på Institutionen för psykologi vid Lunds universitet och forskar bland annat om kreativitetens villkor i skolan. Hon säger att “enligt läroplanen är det femte kunskapsmålet i skolan att undervisa eleverna så att de blir kreativa, men det finns ingen vägledning där om hur du når dit.”

Att skapa ett klimat där även mindre genomtänkta inlägg och idéer kan komma fram fordrar ömsesidig respekt och att alla känner att de är med på lika villkor. Eleverna bör känna att läraren är tillgänglig för, och intresserad av dem. Lekfullhet och humor öppnar upp, liksom flexibilitet i struktur, metod och attityd. Flexibilitet handlar bland annat om att elever får vara med och utforma mål, aktiviteter och tillvägagångssätt och flera metoder i lärandemiljöer. Här sammanfattas åtta viktiga faktorer som främjar kreativitet i studiemiljö, enligt Hoff.

HUR SKAPAR MAN EN KREATIV MILJÖ I KLASSRUMMET?

1. Skapa ett öppet klimat
2. Ingen detaljstyrning, men ett lyssnande, stöttande och uppmuntrande ledarskap
3. Arrangera flexibilitet i struktur, metod och attityd
4. Uppmuntra kreativitet och risktagande
5. Olika erfarenheter är en styrka
6. Utveckla gedigna grundkunskaper
7. Utveckla ett självständigt lärande
8. Lyssna på elevernas idéer

Konstnärliga metoder kan stärka undervisningen

Kunskap om klimatförändringar, miljöförstöring eller terrorism kan vara tung för eleverna att ta emot och att bära. Att själva få skapa kring aktuella ämnen eller att få ta del av andras skapande kan däremot skänka lust och engagemang. Kulturuttryck som konst, musik, film eller dikt har genom tiderna använts både till att förmedla sammanhang, väcka patos och motivera till handling. Konst- och olika kulturformer kan också väcka tankar och känslor och ge en flerdimensionell förståelse. Vi människor minns lättare när vi upplever en känsla kring ämnet. Ju fler sinnen som används vid inlärningsprocessen desto fler kopplingar mellan nervceller etableras vilket stärker minnet som är kopplat till den nya kunskapen.

” Genom att kombinera två slumpmässigt valda saker tvingar vi vår hjärna att tänka i nya banor.

Kreativa uppvärmningsövningar

Genom att kombinera två slumpmässigt valda saker tvingar vi vår hjärna att tänka i nya banor. Övningen kan fungera som en uppvärmningsövning.

Kombinera mera 1

Tid: 1 timme

Deltagare: 3–30

Material: Ordkort (kopieringsunderlag),
Post-It-lappar och pennor.

Gör så här:

1. Skriv ut en Kombinera mera övning och klipp ut korten. Fyll i egna ord i de tomma rutorna.
2. Lägg ut orden med den tomma sidan upp och blanda dem.
3. Som uppvärmning välj ut två kort och lägg dem bredvid varandra.
4. Börja hitta på idéer och skriv upp dem på Post-It-lappar. Det kan vara vad som helst men det ska vara något som baseras på korten så att du utmanar din hjärna.
5. Diskutera det ni kommit fram till med övriga grupper.

Kombinera mera 2

Tid: 1 timme

Deltagare: 3–30

Material: Bildkort (kopieringsunderlag),
Post-it lappar och pennor

Gör så här:

1. Skriv ut bilderna och klipp ut korten. Rita in egna bilder i de tomma rutorna.
2. Lägg ut bilderna med den tomma sidan upp.
3. Som uppvärmning, välj ut två kort och lägg dem bredvid varandra.
4. Börja hitta på idéer och skriv upp dem på Post-it lappar. Det kan vara vad som helst, men det ska vara något som baseras på korten så att du utmanar din hjärna.
5. Diskutera det ni har kommit fram till.

**Kopieringsunderlag för ordkort
och bildkort: sid 71-72**

KÄLLA: IDÉSMART: BOK FÖR UNG INNOVATION OCH UNG FÖRETAGSAMHET

An aerial photograph of a turquoise lagoon. In the foreground, a thatched roof structure, possibly part of a boat or a small building, is visible, partially submerged in the water. The water is a vibrant turquoise color, and the background shows a dark, forested shoreline.

OM KULTUR

” När konsten gör något bra så förändrar den synen på någonting, så att man ser det på ett annat sätt.”

© pixabay

OM KULTUR

” Vår förmåga att uttrycka erfarenheter och upplevelser i symbolisk form, utvecklas hos det lilla barnet parallellt med tal-
språsutvecklingen och kan också kallas lekförmåga.”

Människan – en kulturvarelse

Vid utgrävningar i Blombosgrottan i Afrika har arkeologer funnit en cirka 100 000 år gammal målarverkstad. Här har färg tillverkats av rödockrapigment som hämtats långväga ifrån, pulveriserats med särskilda redskap, blandats med upphettad benmärg och förvarats i kupade snäckskal. Ristningar på föremål från den här grottan är det tidigaste tecknet på mänskligt symboliskt tänkande vi känner till.

KÄLLA: SCIENCE 14 OKT. 2010

Runt 35 000 år gamla flöjter tillverkade av djurben har hittats vid utgrävningar i en grotta i sydvästra Tyskland. Uttryck som musik, dans och bildspråk återfinns i de flesta (om inte alla) kulturer och tycks vara ett kännetecken för oss som art.

Symboliskt tänkande utvecklas hos det lilla barnet

Symboliseringsförmågan, vår förmåga att uttrycka erfarenheter och upplevelser i symbolisk form, utvecklas hos det lilla barnet parallellt med tal-
språkutvecklingen och kan också kallas lekförmåga. Genom leken kan barnet bearbeta intryck från omvärlden och skapa sammanhang utifrån sina erfarenheter.

Symboliseringsförmåga används när vi sysslar med kultur. Kulturdeltagande påverkar statistiskt sett hälsan positivt och har till och med inverkan på livslängd.

Tankar från en kulturskola om kreativitet

Några tankar från pedagoger på en kulturskola i Täby inom musik, bild, rörelse och rytmik om hur man kan skapa ett kreativt arbetsklimat:

Musik

Jag har en ensemble bestående av fioler och en nyckelharpa. Vi spelar folkmusik på gehör. Det absolut viktigaste är att eleverna *känner sig trygga*, med sig själv, med sina kompisar och med sin lärare.

Rytmik

Slappna av, känn lugnet, börja improvisera (sjung utan ord) kring ett fåtal bestämda toner. Sitt i ring och skapa en fras var med mellan-rytm som återkommer mellan varje deltagare.

Bildskapande

Målning utan krav. Ha det lugnt omkring dig. Se till att du har gott om tid. Välj några få färger som du känner för och måla sedan utan att tänka! Försök komma in i ett flow där du absolut inte bestämmer hur något ska bli. Vänd på pannån och fortsätt. Så fort du börjar "se" motiv eller en plan – vänd pannån och gå in i flow igen. Plötsligt händer det ju!

Rörelse, dans och rytmik

Välj musik du gillar. Blunda och känn in rörelsen i kroppen. Börja rör dig i den takt och på det sätt som känns naturligt. Upprepa gärna samma rörelse flera gånger tills du upplever att rörelsen sitter. När du värmt upp – låt dig då dras med musiken, följ din impuls, men ta paus om du behöver. Att jobba i ring med 7-8 personer brukar vara ett bra sätt att komma igång med rörelseimprovisation.

Piano

I slutet av varje lektion ger jag ofta en liten uppgift till eleven. Att till exempel spela bara på svarta tangenter och leka. Inget är fel! Det skapar *trygghet*!

Improvisera med olika taktarter som du blandar – upprepa och gå tillbaka till första modellen. *Upprepning* är en nyckel.

"Färglägg" en målning med ljud! Skapa ett sound!

Klappa rytmer med och mot varandra. Variera och utveckla.

Det allra bästa är om man kan börja tidigt att leka! Ofta!

**En kreativ miljö vilar på ömsesidig tillit och tolerans.
Det är därför viktigt att man strävar efter en stämning som
är öppen för främmande tankar och regelbrott.**

Kultur som förändrar

“Mitt i skogen finns en glänta som bara kan hittas av den som gått vilse.”

Poeten Tomas Tranströmer formulerar i dessa rader en sådan träffande bild av läget för oss människor som har hittat en glänta och insett allvaret. Vi har under decennier levt över våra tillgångar och utsatt jorden för enorma påfrestningar. Trots att vi bär på stor kunskap och bildning så har vi gått vilse. Klimatförändringarna är nu ytterst påtagliga och de förändrar märkbart våra livsbetingelser idag men också framtida generationer.

Det är här kulturen kommer in som en öppen och ljus glänta. Det är här vi kan gestalta förändringarna och spegla dem i andra uttryck och kanske finna nya alternativ, glädje, tröst, nytänkande och kamplust.

Tranströmer fortsätter i en annan dikt:

*De bruna löven
är lika dyrbara som
Dödahavsruddar*

I denna haikudikt pekar diktaren på de bruna löven och jämför dem med Dödahavsruddarna som hittades 1947 av en herdepojke i en grotta och anses vara en stor litterär skatt, handskrifter med rötter i tiden strax efter Jesu födelse.

Natur och kultur är alltså två jämförbara storheter enligt Tranströmer, men även för WWF:

Världsnaturfonden arbetar för att bevara den biologiska mångfalden, där vi de senaste 30 åren har sett en förfärande minskning av antalet ryggradsdjur enligt Living Planet Report 2018. Kan ett kreativt och kulturellt angreppssätt som nås av mänsklighetens hjärta vara en väg att vända den katastrofala utvecklingen vad gäller planetens tillstånd?

Enligt konstnärssduon Bigert & Bergström kan konsten förändra synen på någonting, så att man ser det på ett annat sätt:

“Konsten kan göra skillnad genom att skapa bilder som andra former av uttryck inte förmår skapa och ge insikt i olika ämnen, system och världens konstruktion. När konsten gör något bra så förändrar den synen på någonting, så att man ser det på ett annat sätt. Det är kulturens roll att processa och försöka skapa någon form av mening, vilket är svårt nu när allting går så fort.”

BIGERT & BERGSTRÖM

Men vad gör vi när orden inte räcker till och lusten och den skapande kraften avtar och vad gör vi när vi hamnar i ett endimensionellt, fastlåst perspektiv? Enligt vår före detta kulturminister är konsten botemedlet:

”Se på konsterna. Deras uttryck speglar människans väsen och känsloliv. Litteraturen och lyriken ger människans inre liv språklig dräkt, och när orden inte räcker till tar musiken vid. Eller bilden. Eller den sceniska gestaltningen. Konsten stimulerar intellekt och skaparkraft. Visst är det så att mat för dagen och tak över huvudet är en nödvändighet för människans omedelbara trygghet. Men för att människan ska känna mening och delaktighet behöver hon också intellektuell och själslig stimulans. Kulturen skapar just sådana processer. Den utmanar, får oss att ifrågasätta normer och skifta perspektiv. Möjligheten till kulturell bildning och kulturell delaktighet är därför en fråga om välfärd och demokrati.”

ALICE BAH KUNKHE, FÖRE DETTA KULTURMINISTER, INTERVJU I DN 2014-11-05

CO₂ Lock-in av Bigert och Bergström
Fotbojan består av 300 kg järn och motsvarar den mängd koldioxid svensken släpper ut under en tiodagarsperiod. Svensken är fastkedjad vid sin klimatskuld. Bilden illustrerar hur en gestaltning av en klimatutmaning kan ta sig ut. Man riktigt känner tyngden och allvaret. Man är fjättrad och kan inte rymma ...

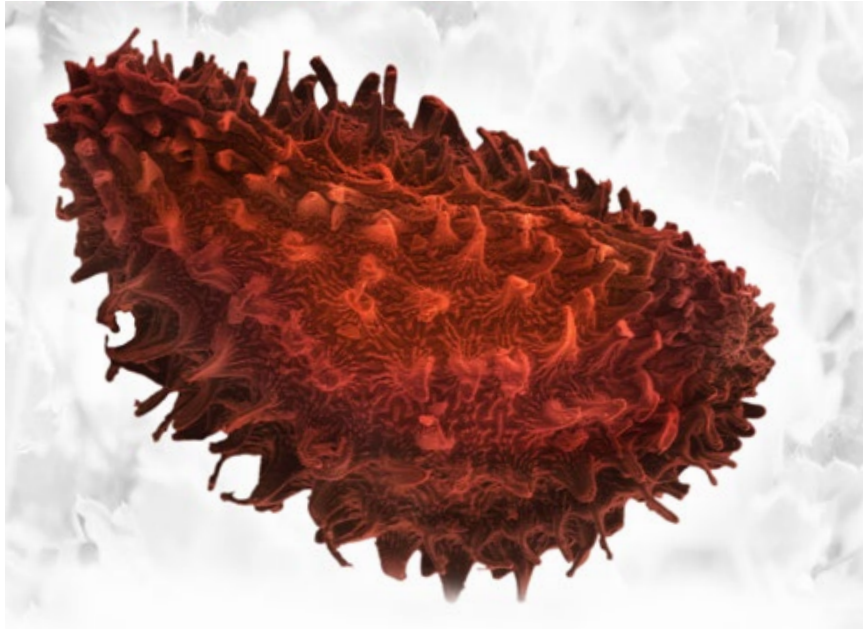
Vad innebär "att gestalta"?

Bilden CO₂ lock in illustrerar hur en gestaltning av en klimatutmaning kan ta sig ut. Man riktigt känner tyngden och allvaret. Man är fjättrad och kan inte rymma ... Vad är då gestaltning? Jo, man visar istället för att berätta. Man ger något en form och en mening genom att visa, ge en bild.

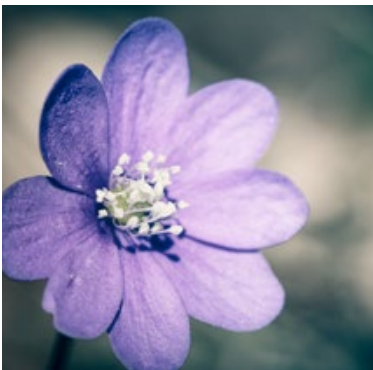
Exempel: "Hon älskar vilda blommor" är ett berättande. Om man istället ger en bild kan det uttryckas så här: "Hon plockar ivrigt blåkllocka, gulmåra och darrgräs till en stor bukett. Hon glömmer bort tiden och hör inte mamman som ropar".

VARFÖR KULTUR?

Konsten och intresset för naturen

Avlyssnat vuxensamtal:

- Vad är det? Är det en blåklocka?
- Nej, det är en blåsippa.

Är detta exempel på växtblindhet det vill säga människans ointresse för växter och oförmåga att se växter? Undersökningar visar att vi är generellt mer intresserade av djur. Kanske inte så konstigt; de står oss närmare, de påminner om oss, de har ögon ... men de gröna växterna är ju så betydelsefulla för överlevnaden på vår planet.

Kan konsten spela en roll att påverka människans intresse för växter? Ja, det har forskare vid Göteborgs universitet försökt att ta reda på. De sjösatte ett tvärvetenskapligt projekt med både forskare och konstnärer. Målgruppen var lärarstudenter.

Kortfattat skapade konstnärerna tre olika konstverk. Bland annat förstorade man upp små, oansenliga frön med elektronmikroskop. Ett fjädergräs förstorades också upp till en 14 meter lång växt. En helt annan bild framstod som väckte fascination. Fröna och växterna uppfattades som vackra, sinnrika och storslagna. Forskarna ville att lärarstudenterna skulle bli "konfronterade av växterna". Slutsatsen blev till slut att konstverken gjorde studenterna nyfikna och fick dem att se sig själva i relation till växterna.

Konst kan påverka!

REFERATET OVAN BASERAS PÅ EN NÄRTARTIKEL I TIDNINGEN EXTRAKT 7 MARS 2019. BAKOM PROJEKTET STÅR FORSKARNA EVA NYBERG, DAWN SANDERS, BENTE ERIKSEN OCH KONSTNÄRERNA MARK WILSON OCH BRYNDÍS SNÆBJÖRNSDÓTTIR.

KREATIVA OCH SKAPANDE METODER

Konkreta exempel på hur man kan arbeta med kreativt skapande – bland annat med gipsfigurer, animerad film, poesi, text-bild-dans i kombination, lera och återbruk.

BILDPROJEKT

GLOBAL UPPVÄRMNING

Några reaktioner på Anna Toresdotters föreläsning:

” Fakta och grafer kan lätt blir torr och tråkig, konst kan många gånger bli flummigt och ogripbart. Men så kombineras de på detta geniala sätt och man blir bara så starkt berörd, både emotionellt och intellektuellt!”

” En balans mellan konst och fakta gjorde att allt klistrade sig fast! Viktiga och väldigt aktuella saker att få kunskap om!”

Vallaskolan och Ekebyskolan i Sala, åk 8, arbetade under en period med ett bildprojekt med namnet Global uppvärmning. Man ville fördjupa sig i klimatförändringarna och frågor kring hållbar utveckling. Konstnären Anna Toresdotter, som samarbetar med Världsnaturfonden WWF, bjöds in till en workshop med pedagogerna. Hennes målningar är konkreta och passar in i ämnet Global uppvärmning. Hon visade för pedagogerna hur hon som konstnär arbetar för att nå ut till andra om det klimathot som vi står inför. Anna presenterade fakta kring läget på planeten och hur vi människor kan anpassa våra liv för att bättre ta hand om vår jord. Hur ska vi få FLER att fatta? Även eleverna fick möta Anna som berättade hur hon arbetar med skapande och måleri.

Vallaskolan bestämde sig för att tackla temat Global uppvärmning med hjälp av ett skapat demonstrationståg – människor som demonstrerar mot den globala uppvärmningen i 30 cm höga gipsfigurer. Detta ledde vidare till moment som:

- Utforskande av vad en demonstration är och ser ut med hjälp av film och bild.
- Studier i vad är demokrati? Hur kan man göra för att förändra?
- Studier i kroppens proportioner.
- Skisser för skapandet av en skulptur, färg, form, komposition.
- Skapande av en stomme av järntråd.
- Gipsande detaljer och balansering av figuren.
- Målade av figuren.
- Skapande av fakta- och demonstrationsskyltar.

Konkret arbetsgång

1. Projektet utgick ifrån det som WWF kallar för 5B: Bilen, Börsen, Butiken, Bostaden och Biffen. I små grupper sökte eleverna fakta kring ett av dessa områden.
2. Ett ämnesområde valde eleverna som de ansåg vara viktigt och lärde sig mer om det.
3. Fakta skrevs till de som inte var med i respektive grupp.
4. Olika slogans skapades för respektive grupp.
5. Olika figurer skissades av eleverna.
6. Demonstrationsskyltar ritades.
7. Utställning av demonstrationståget i glasmontrar på Sala stadsbibliotek under två veckor.
8. Skriftlig layoutad utvärdering.

Så här skapar man en gipsfigur:

1. Skapa en stomme i järntråd.
2. Snurra papper tigt på stommen, fäst med tejp. Viktigt att pappret är tigt mot stommen är det fluffigt blir det svårare att gipsa.
3. Gipsa en grundomgång så att figuren blir stabil.
4. Gipsa därefter ansikte, kläder och hår.
5. Medan figuren torkar mellan de olika detaljerna, skapa en demonstrationsskylt.
6. Balansera och gipsa fötter.
7. Måla figuren. Fukta gipset med vatten innan du målar, annars kan färgen flagna! Använd färgpuckar. Fäst hår gjort av garn med limpistol.
8. Fäst dit skylten och andra detaljer.

Meningen med vår skulptur är att visa att vi på jorden har ett ansvar att värna om naturen. Vi håller helt enkelt jordens, och våra efterträdares framtid i våra händer och det är viktigt att vi inser hur viktigt det är. **Tova, Moa, Oliver**

Vi har gjort en bil av skräp som vi har hittat och samlat ihop ute. Vi har gjort ett moln av bomull som ska föreställa avgaser. Med vårt arbete vill vi visa att bilar förorenar vår miljö. **Matilda, Ronja, Elvira**

Vad tyckte eleverna om arbetet med gipsfigurer?

Eleverna tyckte att arbetet med demonstrationståget var "roligt, kreativt, lärorikt – informationen om klimatet, intressant för att man fick bestämma mycket själv och det var kul att få se gipsfigurerna på biblioteket – man skärpte sig när man visste att andra skulle titta på dem ..."

Tidsåtgång för projektet: 10 lektioner innan gipsning inklusive konstnären Annas två lektioner, fem lektioner med gipsning, tre lektioner utställning.

Utvärdering: kombineras med layout av utvärderingen så att det blir ett snyggt dokument.

Vallaskolans bildprojekt

I en angränsande skola till Vallaskolan i Sala, Ekeby-skolan, valde man att gå vidare med Anna Toresdotters föreläsning med hjälp av bild och kreativt skapande.

Nedan visas några elevresultat:

Elsa Jarl. "Bildens avspeglar kaffebönans väg från odlingsfält till kopp, över ett stormigt hav som symboliserar transporternas påfrestningar på vår jord."

GLOKALT PROJEKT ESTETISKT OCH DIGITALT SKAPANDE

Globala gymnasiet i Stockholm har en internationell inriktning och driver ett så kallat Glokalt projekt. Här ingår bland annat att eleverna väljer en vara som de följer under hela produktens livscykel från vaggan till graven. Som ett skapande inslag fick esteteleverna arbeta med digitalt bildskapande i 5 lektioner plus en föreläsning med konstnären Anna Toresdotter. Under denna föreläsning fick eleverna se Annas målningar, men också höra henne berätta om de stora globala utmaningarna och hur hon har inlemmat dem i sitt måleri. Eleverna fick även ta del av några andra föreläsningar till exempel vd:n för Max hamburgare, en miljökonsult och lärare som föreläste om klimatet.

Därefter fick eleverna skapa analogt och digitalt. Ett krav var att själva råvaran och den färdiga produkten skulle vara med på bilden.

Anna Eriksson. "Personen i bilden har på sig ett par jeans och omringas av två högar av jeans som representerar hur vi i vårt samhälle aningslöst överkonsumerar och slösar på jordens resurser, till exempel jeans och bomull. Fokus ligger på jeans-byxorna som är de enda motiven i bilden med detaljer och färg. Bakgrunden är avsiktligt väldigt enkel. Personen har inget ansikte eftersom hen representerar oss konsumenter och kan vara vem som helst."

Ester Olofsson. "Med min illustration vill jag visa skildringen mellan två personer, dels dess ekonomiska situation och var i världen de befinner sig och hur detta påverkar deras liv. Jag vill även visa bakgrunden kring de kläder vi handlar, själva processen och produktionen."

”Jätteintressant hur konstnären Anna tänkte.”
ELEVKOMMENTAR

Vanja Ahlm. "Min bild handlar om produktionen av kaffe. Jag ville försöka förmedla alla faror med produktionen och valde då att använda mig av en svart kantig båt. De svarta fläckarna är riktiga kaffeböror som finns på den analoga bilden."

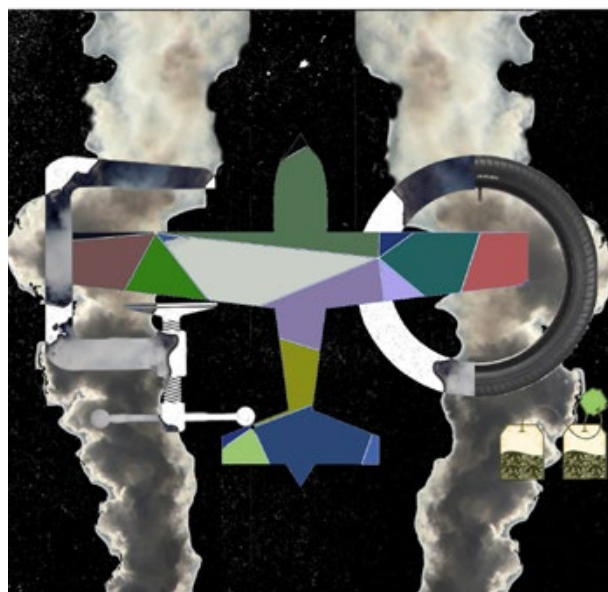
”Annas målning där vuxna festar men ett barn ser med skrämnda ögon hur vattnet stiger i rummet gav mig tankar hur verkligheten kan se ut, att vi verkligen behöver göra något.”
ELEVKOMMENTAR

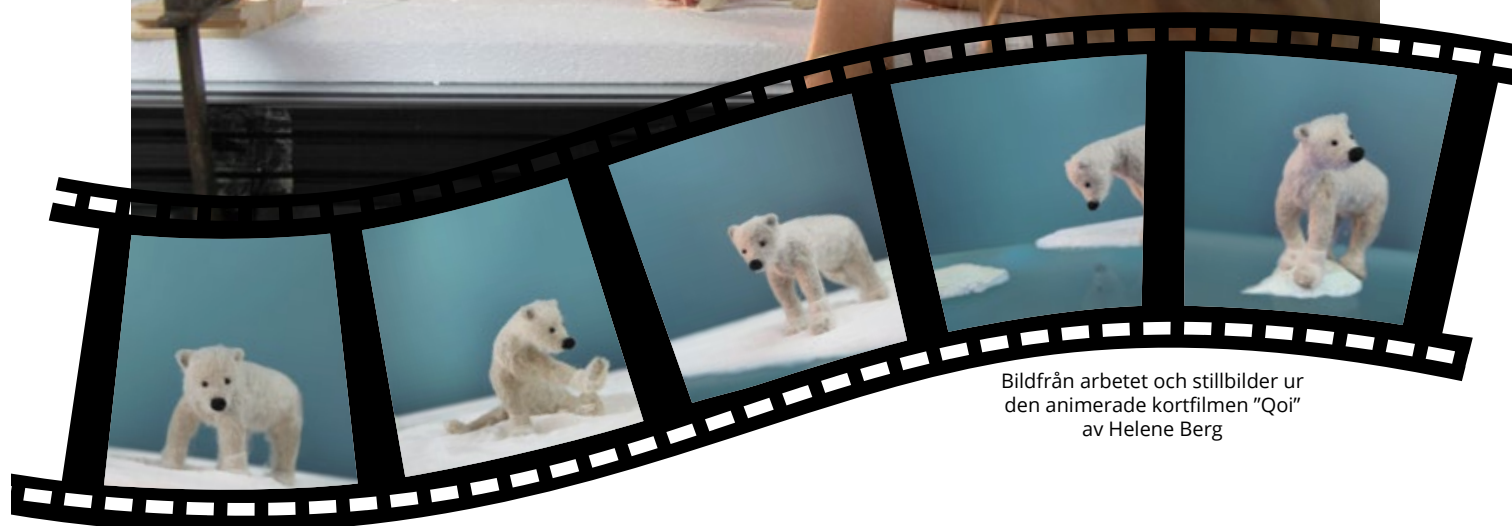
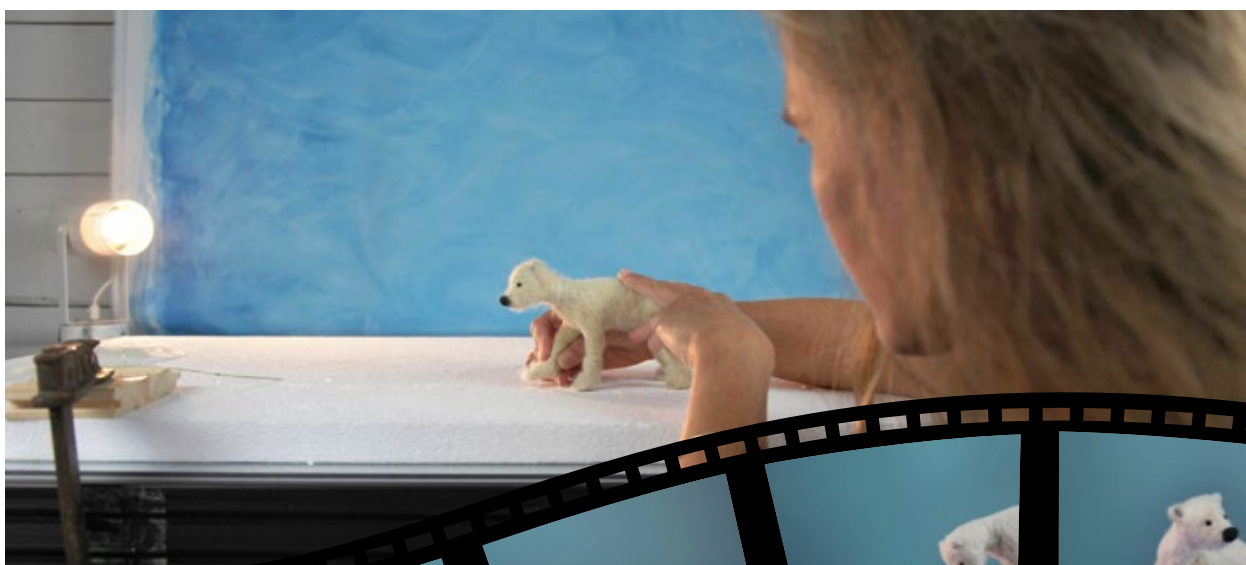
Ida Schütt. "Bildens föreställer ett bomullsfält som det regnar jeans över. Detta blir ironiskt då det krävs så pass mycket vatten för att odla bomull, som är råvaran man använder för att producera jeans."

Elliot Thorsell Stenbrink. "Det går åt så mycket vatten när man producerar bomull. Därför de vissna plantorna runt om mitt-bilden som visar hur fin en frisk bomullsplanta kan vara. Jag vill belysa vilket stort ekologiskt fotavtryck som jeans sätter. 11 000 liter vatten behövs för att producera ett par jeans."

Noha Sjöberg Hannan

Bildfrån arbetet och stillbilder ur den animerade kortfilmen "Qoi" av Helene Berg

FILMSKAPANDE GÖR EN ANIMERAD FILM

Animation betyder "att göra levande". I detta avsnitt handlar det om hur man på ett enkelt sätt kan skapa en egen animerad film.

En av fördelarna med animation är att du kan låta berättelser utspela sig på platser som kan vara svåra att filma i verkligheten. Du kan också skapa figurer och världar helt ur fantasin, eller ge liv till något i din vardag, som att till exempel låta ett äpple göra en piruett eller ett glas vatten dricka upp sig själv. Ett annat ganska vanligt sätt att använda animation är för att illustrera och tydliggöra faktauppgifter i en berättad text. Möjligheterna är med andra ord många. Därför är det bra att börja med att fundera på vad du vill berätta.

Utrustning och material:

- En surfplatta med appen Stop Motion Studio från Cateater
- Ett bordsstativ för surfplattan
- Material för att skapa figurer och bakgrunder

1. Manus

TVÅ EXEMPEL PÅ HUR MAN KAN TA FRAM IDÉ OCH MANUS TILL EN FILM:

Exempel 1: Kortfilm

Arbeta i mindre grupper om 3–5 personer. Välj ett tema, som till exempel ”Klimat”.

Samla 15–20 ord och associationer på temat och skriv ner dem på lappar. Ta tillvara på alla idéer. Var och en i gruppen väljer sedan ett ord som hen tycker är intressant (det behöver inte vara ett ord som man själv kommit på). Använd orden som inspiration för att komma på en gemensam historia.

- Vem eller vilka handlar filmen om?
- Bestäm ett problem som filmens huvudkaraktär brottas med, hur märks det?
- Var utspelar sig filmen?
- Bestäm en dramatisk händelse när problemet drivs mot sin spets.
- Hur börjar och slutar filmen?

Dramaturgi

Dramaturgi är ett slags recept för hur man bygger upp en berättelse. En vanlig struktur för detta går att koka ner till följande fem punkter:

1. Början, presentation av de som är med.
2. Fördjupning, vi får reda på huvudpersonens problem/konflikt.
3. Upptäckning, problemet/konflikten blir allt mer påtagligt.
4. Klimax, saker och ting ställs på sin spets, eventuell lösning.
5. Slut, hur gick det sen, eventuell slutsats.

Synopsis

Sammanfatta och skriv ner berättelsen i några meningar eller på max en A4-sida.

Exempel 2: Faktafilm

Arbeta i mindre grupper om 3–5 personer. Välj ett tema till exempel ”Mat och klimat”.

Ta fram och läs igenom faktamaterial om temat, skriv ner tre meningar var, antingen i punktform, ”Visste du att ...,” eller som enskilda meningar.

Gå igenom och läs meningarna för varandra. Välj en mening var som ni vill skapa en animation till.

TITEL: _____ AV: _____

Kopieringsunderlag för bildmanus: sid 73

2. Bildmanus

När ni har hittat på vad er kortfilm ska handla om, eller skrivit ner de meningar ni vill animera, är det dags att börja planera hur den ska berättas eller gestaltas filmiskt.

Då är det bra att använda bildmanus. Gör enkla streckteckningar över vilka händelser som ska vara med i filmen. Eventuell dialog eller text kan du skriva på raderna under rutorna. Växla gärna mellan olika utsnitt (närbilder, halvbilder och helbilder).

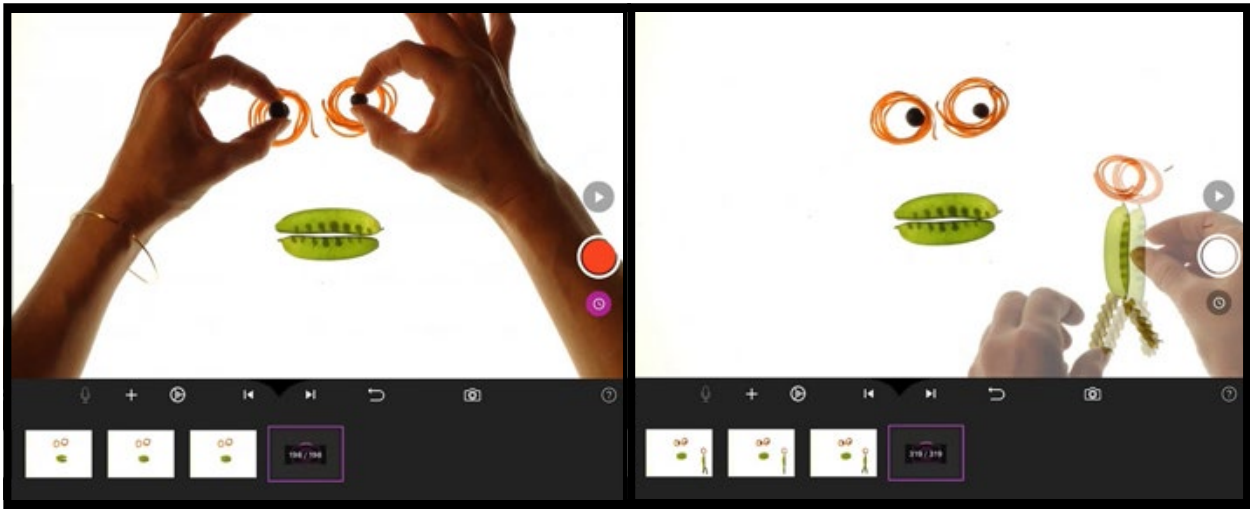
Karaktärer av morot, blåbär, ärtor och pasta

3. Tillverkning av figurer och bakgrunder

Exempel på material man kan använda:

- papper i olika färger (120 gram) till karaktärer och detaljer samt några större papper i storlek A2 (180 gram) till bakgrunder
- saxar, tuschpennor, häftmassa och tejp
- ett kreativt och roligt sätt att skapa karaktärer är att använda olika typer av naturmaterial
- eller livsmedel, som till exempel i exempelfilmen där figurerna är skapade av morot, blåbär och ärtskidor
- pasta och kex
- andra användbara material kan till exempel vara, lera, piprensare, ståltråd, ull, tygbitar, silkespapper, tapetbitar med mera.

Det kan vara bra att begränsa antalet bakgrunder till 2 eller 3 stycken. Ibland kanske det räcker med att byta färg på bakgrunden och lägga in någon enstaka detalj.

Animation och ljudläggning. Se exempelfilmer på wwf.se/kreativitetphv

4. Animation

När figurer och bakgrunder är klara är det dags att börja animera.

1. Börja med att montera en surfplatta på ett stativ så att den sitter stadigt. Fäst bakgrunder med tejp eller häftmassa.
2. Försök få till en så jämn belysning som möjligt. Använd gärna mindre lampor som extra stödbelysning om det finns.
3. Öppna Stop Motion Studio-appen och ställ in surfplattan så att bakgrunden syns bra.
4. Ställ in kameran genom att klicka på kamerasymbolen. Du kan låta kameran vara inställd på automatik **AUTO** eller ändra inställningarna manuellt (**AL, P, M**). Inställningen **AL** är bra att börja med. Då ställer du in skärpan genom att klicka på skärmen och exponeringen (hur ljus eller mörk bilden är) med reglaget vid solsymbolen. **Se exempelfilm 1** (wwf.se/kreativitetphv).

Man tar en bild genom att klicka på den röda knappen. Bilderna dyker automatiskt upp i tidslinjen under visningsfönstret. För att spela filmen trycker man på den lilla vita **PLAY**-triangeln. Om man vill radera en bild klickar man på den i tidslinjen och väljer **DELETE**.

Till vänster i visningsfönstret finns en regel. Om man drar den lite neråt visas en blandning av den sist fotograferade bilden och kamerans bild. Det är användbart för att se hur mycket man flyttar en figur mellan varje bild.

Tumregeln för att få jämna rörelser är att göra små förflyttningar. Ett bra tips är att prova rörelser som man ska animera med sig själv för att se hur lång tid den tar.

Vanlig spelfilm visas med 25 bilder per sekund. I animerad film använder man ofta hälften så många bilder, dvs 12 bilder per sekund. Det betyder att om jag till exempel vill att ett äpple ska snurra ett varv på en sekund, så

behöver jag ta 12 bilder av den rörelsen. Inställningen för bilder per sekund eller "frames per second" (FPS) finns under kugghjulssymbolen.

Tänk på att lägga in pauser ibland så att det inte händer saker hela tiden. Om det till exempel är två personer som pratar med varandra kan den ena stå stilla när den andra pratar.

Ibland kommer man också på att man behöver lägga in en sekvens mitt i filmen. Man kanske vill lägga in en animerad text eller en närbild på någon som pratar. Det kan man göra genom att gå till stället i tidslinjen, där man vill lägga in den nya scenen, klicka på bilden och välja **CAMERA**. Då hamnar inspelningshuvudet på den platsen och man kan komplettera med en ny scen.

När du är klar klickar du på rutan med kamerasymbolen i tidslinjen och väljer **"Send Camera to End"**.

Se exempel film 2 (wwf.se/kreativitetphv).

5. Ljudläggning

När animationen är klar kan du spela in ljudet. Börja med att prova att läsa text och dialog samtidigt som filmen spelas för att se om längden stämmer. Ofta upptäcker man att det behövs längre pauser på vissa ställen. Det går att lägga in i efterhand genom att du klickar på bilden du vill förlänga i tidslinjen, väljer **PAUS** i menyn, och sedan hur många gånger du vill att den ska förlängas.

Lokalisera var mikrofonen på din enhet sitter. För att få bra ljudkvalité bör du prata cirka en decimeter från mikrofonen. Det är också viktigt att det inte finns störande ljud i bakgrunden. För att spela in; gå till början av filmen och klicka på mikrofonsymbolen. Välj **RECORD**, inspelningen räknar ner från 3.

Ofta kan det vara enklast att spela in allt ljud i ett svep. När du är klar klickar du på **PLAY** för att höra hur det lät. Klicka sedan på Done för att gå ut ur inspelningsfönstret.

Alla inspelningar som du gör hamnar i ljudbiblioteket som du kommer åt genom + symbolen/Audio/Recordings.

För att radera, ändra volym eller korta ner ett ljud klickar du på bilden med ljudsymbolen (i form av en åttondelsnot) i tidslinjen och väljer AUDIO. Här kan du bland annat radera ett ljud (DELETE), ändra volym (under högtalarikonen) eller korta ett ljud genom att dra i de vita punkterna i början och slutet av ljudspåret. Klicka sedan på Done för att gå ut ur ljudfönstret.

OBS Du kan bara lägga ett ljud på varje bildruta. Om du vill spela in ett överlappande ljud så behöver du börja nästa inspelning på en bildruta som ligger innan eller efter. Annars ersätts ljudet av den nya inspelningen.

Se exempel film 3 (wuf.se/kreativitetphv).

Musik, ljudeffekter

Musik och ljudeffekter hamnar på den ruta som du står på i tidslinjen. Därför är det viktigt att kontrollera att du inte står på en ruta där det redan finns en speaker inspelning eftersom den då ersätts med det nya ljudet. För att öppna ljudbiblioteket klickar du på + symbolen och väljer **Audio**. Här finns både ljudeffekter (sound effects) och musik (Theme Music) För att lyssna på ett ljud eller musikstycke; tryck på PLAY knappen. För att lägga ner den i tidslinjen; tryck på ljudets namn (till exempel Airplane).

Det går också utmärkt att skapa sina egna ljudeffekter. Spela in dem med mikrofonen på samma sätt som när ni spelade in speakerrösten.

Om du vill radera ett ljud i tidslinjen gör du på samma sätt som när du raderar en inspelning. Klicka på bilden med en ljudsymbol i tidslinjen och välj AUDIO och därefter DELETE-klicka, sedan på Done för att gå ut ur ljudfönstret.

6. Titlar

Ofta blir det finast att animera en egen titel och efter-text. Det finns också ett antal färdiggjorda titlar i appen som man kan använda. Gå till det ställe i tidslinjen där du vill att texten ska ligga. Klicka på + symbolen och välj Title and Credits. Du ändrar texten i de förgjorda skyltarna genom att klicka på dem. Du kan se de olika lager som texten innehåller i form av små rutor i högra marginalen. Om du vill ta bort någon av texterna klickar du på det lilla ögat som finns nere i vänstra hörnet på varje lager.

7. Export och visning

När filmen är klar är det dags att exportera ut den.

Backa ut ur redigeringsfönstret med den streckade pilsymbolen under visningsfönstret. Exportera filmen med hjälp av symbolen som ser ut som en fyrkant med en liten pil som pekar uppåt. Du kan exportera filmen i olika format. Om du vill ha den som en visningsfilm för dator och webben, välj Export Movie/Save Video. Filmen sparas i appen "Bilder".

Stillbild ur den animerade kortfilmen "Qoi" av Helene Berg

POESI

FÖR EN HÅLLBAR FRAMTID

“Barns och ungas röster och handlingskompetens är en betydelsefull kraft om vi ska nå de globala målen. Skolans uppdrag är bland annat att utbilda handlingskompetenta individer som vill vara med och bygga en hållbar värld. Genom värdeskapande projekt möjliggörs fördjupat lärande och ökad kunskap om de globala målen. Dessutom inger det framtidshopp; genom aktivt medskapande i kreativa lärmiljöer kan vi tillsammans skapa en bättre värld för alla. Lärare och olika samhällsaktörer bidrar och samverkar i projekten för att stärka likvärdig utbildning, den röda tråden genom skolstadierna och det livslånga lärandet. Det är ett betydande inslag i hållbar skolutveckling.”

MARIA GLAWE, SPECIALLÄRARE MED INRIKTNING SPRÅK-, LÄS-, OCH SKRIVUTVECKLING, FÖRSTELÄRARE PÅ SÖDERSLÄTTSGYMNASIET I TRELLEBORG

” Barns och ungas röster och handlingskompetens är en betydelsefull kraft om vi ska nå de globala målen.”

MARIA GLAWE

Trelleborg möter världen i ett globalt samarbete

Världen behöver barns och ungas berättelser; ord, tankar, känslor och handlingar som kan skapa en hållbar framtid. I samband med World Poetry Day 2019 skapade elever i Trelleborg från olika program på Söderslätts gymnasiet, elever i grundskolan och i förskolan poesi för en hållbar framtid och tävlade med sina dikter i den lokala poesitävlingen. Det blev startskottet på poesigemenskapen med samma namn som letat sig utanför Trelleborgs gränser genom eTwinning, vilket är en digital samarbetsplattform för lärare.

Poesifestival

Barns och ungas medskapande resulterade i poesi på ett 20-tal språk som spreds under Trelleborgs första poesifestival genom poesimaraton och poesiutställning. Med utgångspunkt i Agenda 2030 skapades poesi i olika former och på olika språk. Dikterna ingick också i poesivandringar i Trelleborg city; 17 mål, 17 dikter, 17 skyltfönster. Syftet var att nå medborgarna så att de fick möta ungas visioner om framtiden och får kännedom om Agenda 2030.

Positiva effekter

Den språkliga och kulturella mångfalden lyftes fram som en styrka och resurs, likaså kraften i våra olikheter som också är en resurs i undervisningen. Exempelvis har elever som av olika anledningar hamnat i svårigheter varit medskapande på likvärdiga villkor. Projektet har således bidragit till att utmana de normer som ofta begränsar och skapar barriärer i skolan. Poesi för en hållbar framtid öppnar upp för ett inkluderande samskapande tillgängligt för alla!

Jorden behöver oss
Jag ska hjälpa jorden
Nej,
vi ska hjälpa jorden

Du, Jag, Vi,
behöver jorden
Jorden behöver oss

Du, Jag, Vi,
måste rädda jorden
Sedan
kan jorden rädda oss

/Hareta

Poesi med koppling till matsvinn skapade av barn i årskurs 1 tillsammans med gymnasieelever. Eleverna har utgått ifrån de 17 globala målen som världens länder har enats kring. De sammanfattar de viktigaste utmaningarna som vi står inför. Matsvinn kan kopplas till Mål 2, Ingen hunger, men också till Mål 6, 12, 14 och 15.

Foto: Maria Glawe (samtliga bilder i detta avsnitt)

Varför poesi?

Projektet ville ge barn och unga nya lärande upplevelser och en röst i skolan och i samhället. De skulle känna att de kan vara med och förändra världen genom att använda sin fantasi, kreativitet och kunskap. I kreativa lärmiljöer gavs de möjligheter att utveckla kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer, vilket är en nyckelkompetens för livslångt lärande.

Modersmåsläraren Dagmara Nyberg Dosz skriver på bloggen att "elevernas språkliga repertoar integreras i eget lärande och skapande och translanguaging träder fram i modersmåslärarens pedagogik i klassrummet. Flerspråkig kompetens, fantasi och kreativitet, intresse och engagemang skapar konstverk målat med ord och bilder. Eleverna bygger upp medvetenhet om hållbar utveckling samtidigt som de inspireras och inspirerar, reflekterar och välkomnar alla läsare in i egen skönlitterär värld. Modersmål är elevernas styrka och identitet. Poesi är deras frihet."

Poesi passar ett ämnesövergripande förhållningssätt

Poesi för en hållbar framtid passar ämnesövergripande undervisning i projektform där förskolan, grundskolan och gymnasiet kan mötas i en språk- och kunskapsutvecklande gemenskap. Eftersom tidsåtgången varierar utifrån olika behov och förutsättningar är det viktigt att involvera eleverna redan i planeringen av undervisningen. På så sätt får läraren syn på förkunskaper och vilka olika behov som finns i gruppen och därmed redan i planeringsstadiet tänka in olika vägar till målet. Genom att arbeta med projektet kan viktiga kunskaper och kompetenser, som behövs nu och i framtiden, utvecklas. Det handlar om djupa kunskaper, global kompetens, kritiskt tänkande, kreativitet, kommunikation och kollaboration.

Bloggen är en mötesplats där inspiration samlas för att berika poesiskapandet. I bloggen delar lärare med sig av arbetsprocesser, textförslag, dikter med mera och genom att visa på olika vägar mot målet kan vi förhoppningsvis flytta fokus från undervisning som designas utifrån "one size fits all".

Kreativt skapande utifrån Black Out Poetry - metoden

Poesimaraton - högläsning av dikter från scenen under festivalen.

”Poesifestivalen har varit otroligt rolig och en härlig upplevelse. Jag är nöjd med min dikt och hoppas att den betyder lika mycket för mig som för alla andra.”

ELEV I SAMBAND MED POESIFESTIVALEN

”Roligt, intressant, häftigt. Alla var glada och engagerade. Lärorik att få jobba med poesi. Projektet var riktigt kul och spännande. Att vi fick läsa upp våra dikter var lite läskigt, men det var ändå riktigt spännande.”

ELEV I SAMBAND MED POESIFESTIVALEN

POESI FÖR EN HÅLLBAR FRAMTID

Ta del av dynamiska och kreativa arbetsprocesser, läs mer om poesifestivalen och poesivandringarna i bloggen som är en digital mötesplats för alla medskapare i Poesi för en hållbar framtid.

<https://sustainablepoetry.se>

Olika poesimetoder

Bland annat har kreativa poesimetoder använts med stor uppskattning: **Instapoesi, Black Out Poetry, Cut Out Poetry, Bokryggspoesi, Ordväggspoesi, Hyllningspoesi, Konstpoesi**

Under perioden november till mars har olika samhällsaktörer berikat undervisningen med poesiworkshop, författarbesök med mera. Skolbiblioteken har också anordnat poesiworkshop vid flera olika tillfällen. Vårt samarbete med WWF har utvecklat både undervisningen och elevernas lärande. Det märks tydligt i den respons eleverna lämnat efter varje tillfälle. Genom Poesi för en hållbar framtid har vi väckt nyfikenheten och intresset för att skapa dikter både i och utanför undervisningen. Vårt poesiträd fortsätter att blomma ...

Skolarbetet blir viktigt när det är på riktigt!

Poesi för en hållbar framtid är ett kulturprojekt och ett kommunikations- och utbildningsprojekt för att stötta, stimulera och engagera alla och i synnerhet barn och unga i arbetet med FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling. Det är också en viktig arena för barn och unga att göra sina röster hörda för en hållbar framtid. När deras inneboende fantasi och kreativitet kombineras med kulturella uttrycksformer frambringas framtidshopp. När olika ämnen vävs ihop och kopplas ihop med verkligheten utanför skapas kunskapsdjup, helheter och sammanhang. Barn och unga förstår på ett annat sätt vad de behöver sina kunskaper och förmågor till, dessutom har det frambringat glädje och stolthet. Det var mäktigt att under poesifestivalen höra eleverna förmedla dikter på olika språk med inlevelse, både på scenen på stadens bibliotek, men också på museets tak så att rösterna ekade över Trelleborg. Skolarbetet blir viktigt när det är på riktigt! Framtiden händer bara inte – det är vi som skapar den tillsammans! Poesi för en hållbar framtid är ett inspirerande tillsammansprojekt där lärare samarbetar dynamiskt för att skapa glädje i att lära och utvecklas. De bästa idéerna föds ur och frambringas av samarbete. Tillsammans når vi längre! Bli gärna medskapare i Poesi för en hållbar framtid och det gemensamma firandet av World Poetry Day 2020!

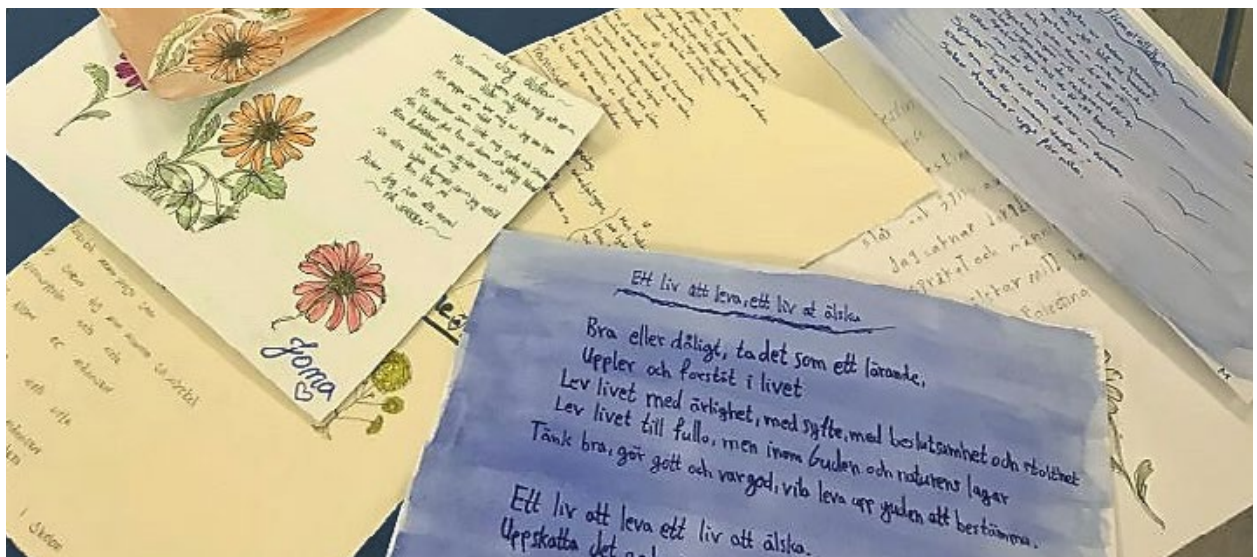
Jag visste inte att mitt språk var en skatt.
 Jag visste inte att mitt språk var min himmel.
 Jag visste inte att mitt språk var min nyckel till allt.
 Jag visste inte att mitt språk är livet.
 Jag visste inte att mitt språk är min frihet.
 Jag visste inte att mitt språk är mitt vapen.
 Nu vet jag värdet av mitt språk
 när jag lämnade mitt modersmål.
 Det är en krona på mitt huvud,
 språket är mitt hjärta och mitt liv.

/Sanna

Poesi från Albäcksskogen
 Svea jagar mus i sitt lilla hus.
 Musen fick panik och gav till ett skrik.
 I skogen är sig inget likt
 människor kastar skit
 hit och dit.

Poesi skapad av 3-5 åringar i förskolan.

Poesi på flera olika språk av nyanlända elever.

”Det var så kul för jag gillar
 att lära mig nya saker.”

ELEV I SAMBAND MED
 POSESIFESTIVALEN

Poesikakan som det lokala bageriet tog
 fram i samband med posesifestivalen.

”Jag tyckte det var kul. Jag har börjat
 gilla att skriva dikter, sen var det extra
 roligt att vinna.”

ELEV I SAMBAND MED POSESIFESTIVALEN

KREATIVA FILMER

FRAMTIDSSAGOR FRÅN TRELLEBORG

Barn och unga från förskolan till gymnasiet i Trelleborgs kommun har utvecklat kunskaper om Agenda 2030 och använt sin fantasi och kreativitet för att tillsammans skapa en digital sagosamling.

I samband med Världsbokdagen den 23 april 2018 publicerades sagorna på bloggen Framtidssagor för nyfikna läsare både i och utanför skolan.

Varför skriva framtidssagor?

Det finns många kvaliteter i skrivandet av framtidssagor:

- Värdegrunden lyfts fram
- Digitala läromedel fördjupar lärandet
- Förståelse för våra olikheter skapas
- Allas medskapande lyfts fram
- Det passar ett ämnesövergripande arbetssätt från förskolan till gymnasiet
- Målen i Agenda 2030 är lätta att länka till

”Det blir viktigt när det är på riktigt!”

En verklig mottagare ökar motivationen

Arbetet med Framtidssagor ville ge eleverna möjlighet att utveckla nyfikenhet, kreativitet, och självförtroende samt viljan att pröva och omsätta nya idéer i handling genom att använda sina språkliga och digitala förmågor. Eftersom det fanns verkliga mottagare verkade barn och unga ta ett större ansvar för sitt arbete och lärande. Det ökade också deras motivation och engagemang. **Det blir viktigt när det är på riktigt!**

Barn i förskolan omsätter idéer i handling genom att använda sina språkliga och digitala förmågor.

Samarbeten

Genom samverkan med speciallärare, modersmålslärare, skolbibliotekarier och IKT-pedagoger skapade man möjligheter för alla att arbeta språk- och kunskapsutvecklande med varierande uttryckssätt, exempelvis genom skriven text, serier, film, bild och annat material. Man har också nyttjat digitaliseringens möjligheter och samarbetat med kommunens sago- och miljöpedagoger under skapandeprocessen. När eleverna arbetade med verkliga problem, som betyder någonting för deras liv och det samhälle de lever i, väcktes deras nyfikenhet och engagemang.

I sagans värld är allt möjligt

Varje elev har något unikt att bidra med för att frambringe framtidstro, vilket också framgår i deras sagor som ger en mindre dystopisk syn på framtiden än vad många berättelser gör. I sagans värld kan magiska saker hända till och med att rädda världen. Det är spännande att utforska hur undervisningen kan stimulera och ge stöd så att elever blir engagerade i komplexa frågor utan att bli uppgivna. I läroplanen framgår att eleverna ska

”Varje elev har något unikt att bidra med för att frambringa framtidstro.”

utvecklas till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Vidare står att de ska kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt.

Firande på stadsbiblioteket

Projektet avslutades med en "happening" på stadsbiblioteket under Världsbokdagen där alla tillsammans firade att det gemensamma målet var uppnått. Det blev ett meningsfullt avslut där man bjöd in omvärlden till sagostund och möjlighet att lära sig om Agenda 2030. Dessutom blev det ett autentiskt tillfälle för eleverna att berätta om sitt arbete med stolthet och glädje. När de genomförde sina muntliga presentationer i verkliga situationer märktes det stor skillnad i kvaliteten. Det blir viktigt när det är på riktigt!

Affischen som skapades inför releasefesten i samband med Världsbokdagen 2018.

Skolbiblioteket som pedagogisk resurs i undervisningen.

Ta del av de kreativa arbetsprocesserna och framtidssagorna:

www.framtidssagor.se

ÖVRIGT MATERIAL ATT INSPIRERAS AV:

Gustavsson & Thomasson (2015) Värdefulla sagor - lyft värdegrunden genom berättande.

Skolverket. Lärportalen. Digitalt berättande.

UNGA ARKITEKTER FÖR HÅLLBAR STADSUTVECKLING

Unga arkitekter för hållbar stadsutveckling är ett projekt där elever på gymnasiet utforskat närområdet och använt tankar, känslor och ord för att utveckla den nya stadsdelen *Sjöstaden i Trelleborg*.

Genom ett undersökande demokratiskt språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt genomsyrat av lärande för hållbar utveckling, utmanades och motiverades unga att vara aktiva medskapare i samhällsutvecklingen. Projektet genomfördes parallellt i grundskolan och mynnade ut i en gemensam utställning på Söderslättsgymnasiets mediatek.

Syften med projektet

- Att stärka initiativförmågan, tilltron till den kommunikativa förmågan och våga använda nya kulturella uttryck och digitala verktyg.
- Att få inblick i och kunskap om framtidens hållbara städer, träna kritiskt tänkande och utforska närsamhällets förändring och utveckling.
- Att utveckla kunskaper och kreativitet för att komma på idéer och lösningar för hållbar utveckling och stärka förmågan att samarbeta i team och ta ansvar för den gemensamma vägen mot målet.

Fyra förmågor

Man ville utveckla fyra förmågor som förutspås vara betydande i en komplex och ständigt föränderlig värld: **kritiskt tänkande, kommunikation, samarbete och kreativitet.**

Uppgift

Elevernas uppgift var, att med stöd av digitala verktyg och normkreativa lärmiljöer, skapa visioner av den framtida stadsdelen och delta i den lokala arkitekttävlingen *Kuststad- Sjöstaden 2025*. Visionerna förmedlades genom miljöpoesi och mottagare var kommunens politiker och medborgare.

Eleverna arbetade i team för att utforska närsamhället, blicka utanför den lokala kontexten och lära sig mer om hållbara städer. Bland annat användes WWFs material om hållbara städer. De arbetade utifrån ungas perspektiv med följande frågeställningar:

1. Hur vill ungdomar att deras stad ska utvecklas för att bli attraktiv, hållbar och inkluderande?
2. Hur vill de bo och jobba i framtiden?
3. Vad behövs för att de ska känna framtidstro?
4. Vilka aktiviteter ska finnas för medborgarna och vilka mötesplatser?
5. Hur skapas smarta städer som kan möta mänskliga behov med ökad livskvalitet utan att lämna stora fotavtryck?
6. Hur kan eleverna tillsammans "äga" uppdraget och ha en aktiv medskapande roll genom hela projektet?

MATERIAL ATT INSPIRERAS AV:

WWFs webbmateriäl för hållbara städer.

WWF: Vår stad 2030.Handledning

Skolverket. Lärportalen. Hållbar utveckling.

EXEMPELDIKTER

DETTA ÄR MIN DRÖM,
MIN DRÖM OM KUSTSTAD 2025

av Wille

Träd pampigt uppradade efter gatans kant
Regn samlas upp för växande grönska
Elektricitet från solpanelerna på höghusets tak
Luft susar in mellan höghusen med ljud och dofter
Lustfyllda skratt från badande barn på stranden
Evenemang lockar boende och turister
Boenden på höga höjder med utsikt mot horisonten
Ovanlig arkitektur reser sig mot den fria himlen
Restauranger som lockar med högre klass
Gator, stora trottoarer, gott om plats för cyklister

SYDKUSTENS PÄRLA

av Mia

Överväldigande. Det är överväldigande
att se min barndomsstad förvandlas,
från oslipad diamant till sydkustens pärla.
Palmernas stad. De vajar än
vid havets och landets mötesplats, vid strandkant.
Åt andra sidan radas restauranger,
menyer från världens alla hörn.
Valen är många, finns något för alla.
Staden är grön. Det märks på sätt och vis,
på taken stoltserar solpanel.
Femtiofemte breddgradens furste,
jag älskar dig ännu.

Genomförandet

- Startskottet gick genom ett filmklipp där stadsarkitekten presenterade utmaningen.
- Elevernas idéer och lösningar fångades in som en första utgångspunkt; hur ser unga på närsamhället? Vad krävs för att de ska känna framtidstro? Vilken kunskap behöver vi utforska om exempelvis framtidens hållbara städer? Hur kan visioner om hållbara samhällen förmedlas genom poesi?
- Eleverna bekantade sig med ekologisk poesi.
- Lärarens roll; att utmana och stimulera utan att "ta över", ge respons som håller processen levande och dokumentera processen synligt för alla, exempelvis i en digital mötesplats.
- Bloggen – ett pedagogiskt verktyg för att synliggöra lärande och utveckling.
- Besök av hamnområdet för att "känna in" platsen med alla sinnen och samarbeta med kommunens hållbarhetsavdelning.
- Poesidelen utgick från cirkelmodellens fyra faser: bygga upp kunskap, läsa och undersöka texter, skriva gemensam text och slutligen skriva på egen hand.

Resultat

Den kreativa arbetsprocessen resulterade i miljöpoesi som ingick i den offentliga utställningen "Kuststad 2025 - Sjöstaden". Dessutom vann eleverna pris i arkitekttävlingen med följande motivering: "Eleverna har lyckats fånga en känsla av framtidens Sjöstaden med hjälp av att måla uttrycksfullt med bara ord. Miljöpoesin är personlig och levande, framkallar bilder hos läsaren och ger upplevelser som dröjer sig kvar."

Dikterna blev väldigt uppskattade och skolan fick medverka i ytterligare två utställningar (på stadsbiblioteket och skolans bibliotek), vilket gjorde eleverna stolta och bidrog till lust att lära och utvecklas än mer. Dikterna publicerades på skolwebben och inför publiceringen läste eleverna in sina dikter med inlevelse för att dels öka tillgängligheten och dels berika upplevelsen.

Avslutningsvis blev det en "happening" där skolan firade ansträngningen; eleverna presenterade dikterna för varandra och för publik utanför skolan. De fick också sätta ord på vilka kunskaper och förmågor de utvecklat genom arbetet. Dessa reflektioner dokumenterades i respektive elevs digitala reflektionsjournal.

© pixabay

SKAPANDE WORKSHOP HANDEN MÖTER LERAN

Skapande workshop i lera

I början av 2019 genomfördes en tvådagarsworkshop på Keramika Fantasia, Bollerup. Syftet var att utgå vi från de globala utmaningarna och finna skapande och kreativa vägar för oss själva och barn/ungdomars behov att tro på sig själva och sin inre förmåga.

Dag 1

Keramikern Eva Troedsson inledde workshopen:

”Idag vill jag förmedla de fyra elementen. Vi kommer bland annat skapa raku. Raku är en japansk urgammal teknik att bränna keramik. Fritt översatt är betydelsen i raku - glädje, lycka, behag och kopplat till dåtida japansk filosofi och enkelhetens estetik, som innebär ett ödmjukt förhållande till naturen. Vi är alla en del av den och de Fyra Elementen Jord, Eld, Vatten, Luft. Idag ska vi titta inåt, känna inåt och göra en dröm verklig!”

Eva fortsatte med att berätta om dagens innehåll:

”Vi ska göra tre saker idag:

1. Leta föremål och tankar – göra avtryck.
2. Skapa ett kärl – tumma fram en skål som sen ska brännas.
3. Skapa ett klot – tumma fram ett klot delvis på samma sätt som kärlet.”

1. Skapa avtryck

”Gå runt här i verkstaden eller utomhus. Ladda. Ta in. Känn efter. Vad får du för känsla? Vad får du för tankar? Vi är en del av jorden. Fånga ett ögonblick. Hitta den glada barnkänslan. Ta med föremål in.”

” Jag försökte hitta den där känslan; att hitta barnet inom sig.”

Deltagarna gick runt en stund och kom sen tillbaka med följande tankar:

”Avtryck kan vara både hårda och mjuka”

”Tänkte först hjärta, kärlek. Såg änglavingar. Tänkte på mamma och sen på mina barn.”

”Jag försökte hitta den där känslan; att hitta barnet inom sig. Jag bodde på landet i min barndom. Hade en ponny. Var ute så mycket. Man bara fanns! Detta försökte jag hitta.

”Skålar. Jag gör ofta bruksföremål. Har tänkt mycket på ursprungliga kärl. Tycker om att se hur den är gjord. Såg plöjda åkrar ... Tänk att man fortfarande hittar gamla föremål i jorden. Man hittar vardagslivet förr.”

”Hade svårt att fokusera där ute ... Jag gillar mönster. Därför har jag gjort ett fiskstim i leran. Olika avtryck. Tänkte att när man renar guld använder man kvicksilver. Vi skapar ett avtryck av det. Kvicksilvret i fiskarna.”

”Jag älskar naturen. Jag älskar murgröna. Vi hade den på vårt bröllop. Den tar över ...”

”Jag har skapat ett löv i leran. Såg avklippta grenar och tänkte på uttrycket att vi sågar av den gren vi sitter på. Hittade också vissna löv. De ser döda och livlösa ut men är förutsättningen för liv. Jag tänkte då på en dikt av Reidar Ekner:

Det halvt förmultnade lövet om hösten

Dess nätverk

Håll upp det mot ljuset

Lär dig läsa dess text

Lövet och ljuset

Du lever av dem”

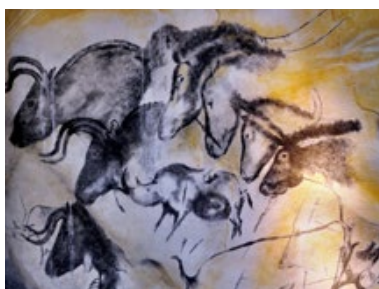
Avtryck

1994 hittade man mänsklighetens äldsta målningar i Chauvetgrottan i södra Frankrike. De var 33 000 år gamla. Mänsklighetens äldsta avtryck.

Idag sätter vi andra avtryck så kallade ekologiska avtryck. Svensken tillhör värstingligan. Om alla skulle ha samma höga standard som vi i Sverige skulle vi behöva fyra jordklot. Allt vi gör, konsumerar, använder sätter avtryck i naturen. Vi bygger vägar och hus, vi odlar bomull och vete, vi använder olja och släpper ut mängder med koldioxid som måste tas upp av gröna växter och vi använder naturresurser i en explosionsartad hastighet. Avtryck här, avtryck där. Avtryck i det yttre och avtryck i våra inre, mentala landskap.

2. Skapa ett kärl

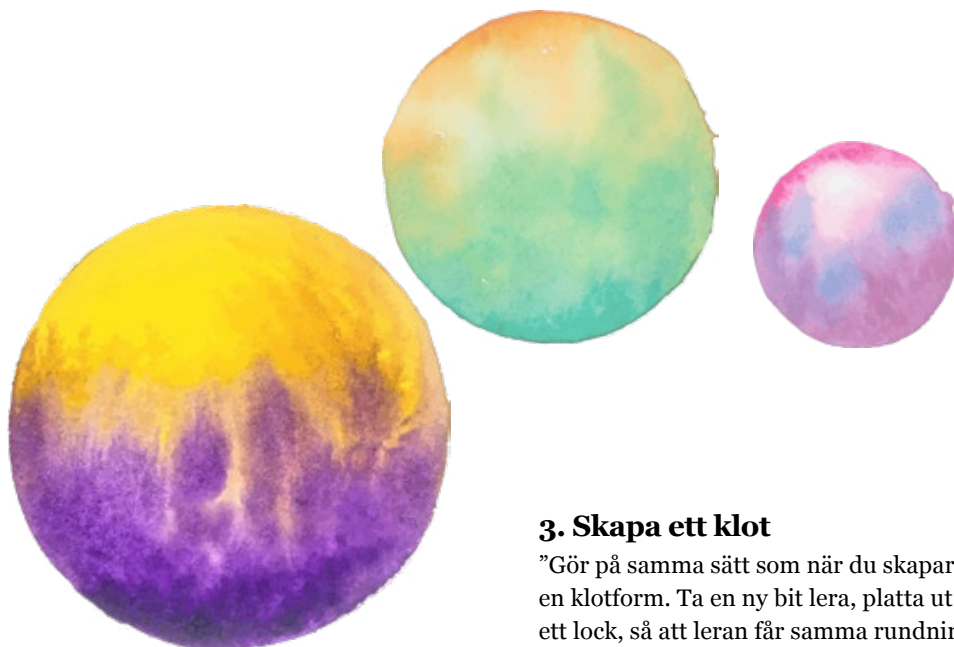
”Knåda en bit lera till en rund boll. Tryck in pekfingeret och sen tummen i hålet och arbeta leran uppåt ... När kärlets form är klar, gör en ring som den ska stå på. Dra ut leran så att ring och kärlet förenas.”

KÄLLA: THOMAS T. / WIKIMEDIACOMMONS

” När människan tog klivet från jägare till odlare hade hon skapat lerkrukan. Med dess hjälp kunde hon förvara utsäde, bevara ägodelar, bedriva handel och i förlängningen inta jorden. Lerkäret – symbol för mänsklig kultur på gott och ont.”

ANNA TORESDDOTTER, KONSTNÄR

3. Skapa ett klot

”Gör på samma sätt som när du skapar ett kärl, men tumma ut lera mer till en klotform. Ta en ny bit lera, platta ut och lägg den över en rundad form, ett lock, så att lera får samma rundning. Ta en lite lerklump och forma till en boll (cirka 5 mm i diameter). Stoppa i klotet. Foga ihop klotet och locket. Smeta ut kanten vid fogningen. Nu har du ett klot. För att göra den riktigt rund, snurra den ovan kanten på ett glas eller dylikt.

Den lilla kulan man stoppar i klotet fyller man med tankar, förhoppningar och drömmar. Kanske en dröm om hur ett hållbart samhälle kan skapas.”

Fyra veckor senare ...

Dag 2

Skröjbränning: är den första bränningen av ett keramiskt föremål. Keramiska alster bränns som regel två gånger; första gången utan glasyr (skrojbränning) och andra gången sedan de glaserats (glasyrbränning).

Eva startar dagen:

”Elementet jord och vatten har blivit våt lera, torkat i elementet luft och bränns senare av elementet eld. En transformation kommer att ske. Det är detta vi ska ägna oss åt idag.”

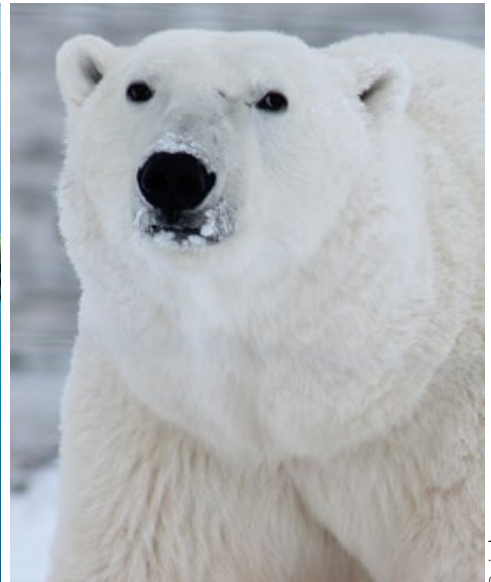
Det som deltagarna skapade förra gången, ett kärl och ett klot, har torkat och bränts. Dessa glaserade deltagarna i olika färger. Glasryrfärgen ströks på och fick suga in. Föremålen placerades sen i en ugn med en temperatur på 800–1 000 grader i cirka 30 minuter.

Därefter stoppades de glödande keramikföremål i en skottkärra fylld med vått kutterspån. Spån hällades över. I 10 minuter fick föremålen svalna i spånet för att sedan doppas i vatten. Sot och aska torkades bort med hjälp av Svinto. Transformationen var klar. Lera har med hjälp av de olika elementen transformerats till vackra klot. Vi har skapat våra egna, skimrande jordklot i olika färger. När man skakar på sitt klott skramlar det, det är ljudet av en dröm. En dröm, en förhoppning, om hur en hållbar framtid kan te sig.

Slutord

Handens arbete är något stort; att gripa för att begripa. Att forma ett eget klot av en bit blöt lera är en härlig känsla. Man fylls av stolthet och glädje. Om nu klotet är en symbol för planeten jorden så har jag med varsam hand format dess utseende och utveckling. Jag har fått en relation till den enda planet som vi har till vårt förfogande. Dessutom har jag formulerat mina drömmar, mina visioner inför framtiden. Kanske har till och med en inre transformation skett?

© pixabay

Eleverna kommer få välja ett djur på WWFs hemsida att läsa om och göra en mind map till det. Där står ju både fakta och hur de påverkas av nedskräpning och klimatförändringarna.

Redovisning av hemuppgift

Deltagarna i workshopen fick en hemuppgift att förvalta. Man fick ett helt fritt förhållningssätt men avstampet skulle vara från workshopens dag 1. Några exempel:

Annika på Hammenhögs friskola, årskurs 4, berättar:

Barnen fick arbeta med trolldeg. De fick en klump som de bearbetade och gjorde avtryck i. Trolldegen torkades i en ugn och målades sen. Vi pratade om olika avtryck, till exempel hur lång tid det tar för olika material att brytas ned till exempel tidningspapper sex veckor, äppelskrutt två månader, tuggummi 25 år och PET-flaskor 450 år.

Barnen blev mycket förvånade över hur lång tid det tar för till exempel tuggummi att brytas ned. Hållbar utveckling engagerar verkligen barnen. En del är lite rädda och oroliga. Hållbar utveckling kan knytas till många ämnen. **Vi kommer att jobba vidare så här:**

1. Visa Anna Toresdotters bildspel från *Se långt* samt lära sig lite mer om Anna som konstnär;
www.annatoresdotter.se/konst/
2. Eleverna kommer få välja ett djur på WWFs hemsida att läsa om och göra en mind map till det. Där står ju både fakta och hur de påverkas av nedskräpning och klimatförändringarna.
3. Därefter kommer de få skriva en dikt utifrån sin mind map och göra en vacker bild som passar till i samarbete med vår bildlärare som har möjlighet att lära ut ny/nygammal teknik.
4. Bilder och dikt ska sedan visas upp på en konstutställning som ska vara på skolan senare under våren.

Birgitta på Nils Holgerssons friskola, årskurs 7-9, berättar:

Skolan kommer att satsa på en Earth Hour-dag. De tre årskurserna kommer att göra olika saker och allt kommer att avslutas med en Flash mob (blixtdemonstration) på torget i Simrishamn.

Skolans aktiviteter kan läsas på:

www.nilsholgerssonskolan.se

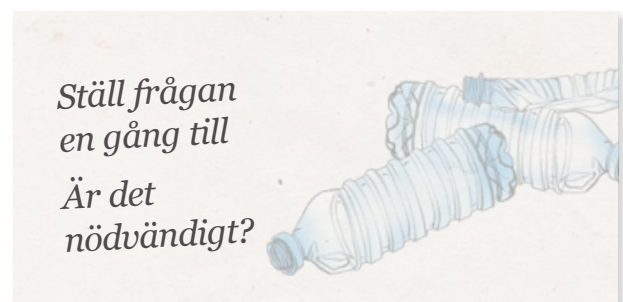
Åk. 9

De fick titta på Anna Toresdotters utställning "Se långt" på nätet. Man fascinerades över hur verkliga djuren såg ut och kändes: **www.annatoresdotter.se/konst**

De fick även lyssna på Greta Thunbergs tal till världens makthavare. Därefter fick man bli en miljöhjälte för en dag. En del skapade uppmanande skyltar.

En del fördjupade sig i plastfrågan, vilket ledde till att de satte upp uppmanande skyltar på stan.

En grupp ringde till olika företag och frågade om hur de emballerar sina produkter.

Åk 8 jobbade med tankvärda citat.

Åk. 8

I åk. 8 har man jobbat med tankvärda citat. Har först inspirerats av Anna Toresdotters dikt "Gråterskor":

Kalla in gråterskor!

Varje dag utrotas växter och djur.

Tusen gånger för hög

är nu artdöden.

Det som drabbar flora och fauna

hotar till sist slå tillbaka på oss själva.

Kalla sen in dem som bygger

den ark som kan föra oss alla

torrskodda till framtiden:

Forskare, framsynta företagare

och alla små människor som väljer

att göra stor skillnad

Åk. 7

Denna årskurs har jobbat med filmer utifrån fyra ämnesområden:

1. Växthuseffekten
2. Ozonhål
3. Försurning
4. Övergödning

Linda på fritids

Hammenhögskola, berättar:

Vi på fritids på Hammenhögskola jobbar med en del av barnen i åk f-3 på eftermiddagarna och det är en dynamisk grupp både i storlek, ålder och kunskapsnivå, vilket är både positivt och negativt. I den mån det går försöker vi komplettera de olika teman som klasserna jobbar med, om vi tycker det passar i vår verksamhet. Åk. F-3 kommer att jobba med temat "Hållbar utveckling och konst" och för vår del ville vi främst ta oss an den skapande delen. Vi kom ganska snabbt fram till att vi kunde skapa något med skräp/sopor.

Tipsrunda

Vi startade med en tipsrunda om sopsortering.

Det blev intressanta diskussioner eftersom en del frågor på tipsrundan kunde ha flera rätta svarsalternativ.

Veckan därpå följde vi upp om hur sopor kan tas om hand och förbrännas i ett värmeverk och hjälpa till att värma upp hus/lägenheter. Diskussionen efteråt blev om hur vi bor och om de sorterar hemma och hur deras sopor hämtas.

Brainstorm om hur man kan tänka miljö

Vi tittade på en film om pantflaskor/burkar och deras livscykel och efteråt brainstormade vi om "Miljötänk under skola - fritids - måltider under dagen".

Vi använde stora papper som vi satte upp på väggen för att kunna fylla på med tankar där efter hand. Det som kom upp var till exempel: inte slösa papper, sätta på korken på tuschpennor, var rädd om miljön ute, inte lämna skräp efter sig vid utflykter, inte ta för mycket mat och om man slänger någon mat så ska det slängas i bruna påsen, och så vidare.

Skräpskapande

Vi använder oss av platta kartonger, till exempel pizzakartong, och göra våra egna canvaser genom att täcka kartongerna med tidningspapper och tapetlim, så kallad papiér maché. Tanken är att tidningspappret ska synas och sen målar vi andra motiv utanpå. Vi vill att det ska synas att det är returpapper och att det kan bli något vackert. Vi har också planerat att göra konst av äggskal, så kallad äggskalsmosaik och här kommer vi också att involvera vår kock på skolan som ska spara äggskal åt oss och vi tycker det är intressant att använda oss av matavfall från köket.

” Deltagarna var oerhört kreativa och vi förde många intressanta samtal om material, återbruk och hållbarhet.

Sofia, Tjörnedala konsthall berättar:

På Tjörnedala Konsthall försöker vi förmedla ett hållbarhetstänk i vårt arbete med den konstpedagogiska verksamheten. Genom att låta barnen tänka kring sina ägodelar såsom leksaker, kläder och andra bruksföremål och sedan återbruka dessa kan vi lyfta fram frågor om hållbarhet och göra barnen medvetna om materialens värde.

Under våra workshops och konstklubb använder vi mycket återbruksmaterial som annars skulle slängas. Det kan vara kartonger, glasspinnar och tyg. Genom att ta tillvara på använda material visar vi på möjligheterna att vara kreativ i sin hemmiljö utan traditionellt konstnärsmaterial. Skapande och kreativitet bör vara en självklarhet för barn och unga oavsett socioekonomiska förutsättningar.

Vi har nu arbetat i det lilla formatet och med hjälp av gamla skokartonger gjort tittskåp med sugrörstak, stegar av glasspinnar, kartongmöbler och champagnekorkspallar. Deltagarna var oerhört kreativa och vi förde många intressanta samtal om material, återbruk och hållbarhet. Ett lyckat projekt!

Foto: Sofia Enborn

ÅTERBRUK I KONSUMTIONSSAMHÄLLET

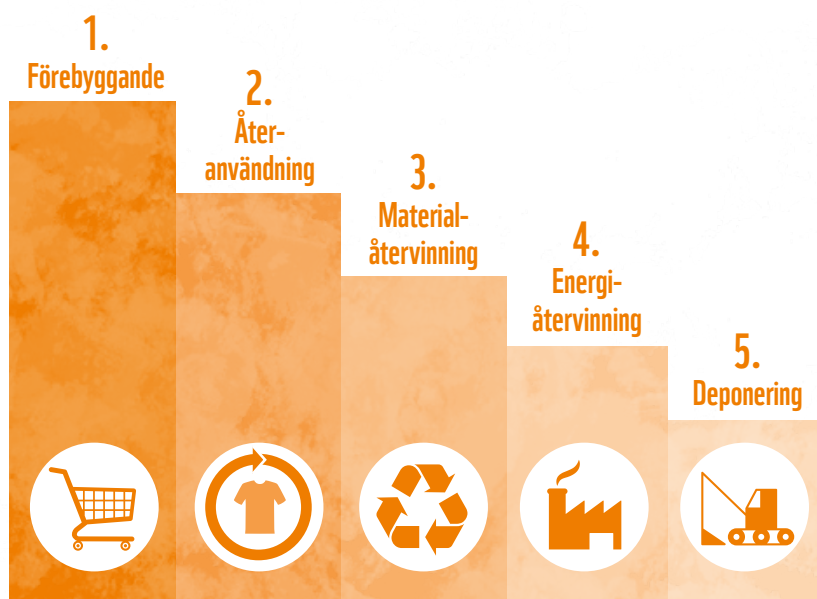

Många av oss har förstått att vår konsumtion av nyproducerade prylar inte är hållbar. Vi i Sverige lever som om vi har fyra jordklot, vi har använt de råvaror som planeten producerar åt oss på ett år, redan den 1 augusti ...

Avfallstrappan

Avfallshierarkin eller Avfallstrappan är en modell som visar hur vi gör oss av med det vi inte längre vill ha, och vad vi ska sträva mot. Avfallshierarkin är en bra pedagogisk modell och ett mål för alla i EU. Sveriges kommuner har idag avfallsplaner som bygger på Avfallshierarkin. Längst ner i trappan, det vill säga det minst önskvärda, finns deponi, att lägga på hög. Det utan tvekan det vanligaste sättet att bli av med avfallet, globalt sett. På nästa trappsteg finns energiutvinning, vi eldar upp avfallet, bättre att avfallet blir värme än att det ligger på hög. Det tredje sämsta är att återvinna, det vill säga processa avfallet till nya råvara. Metallavfall blir ny metallråvara, tidningspapper blir ny pappersmassa och så vidare.

Näst högsta trappsteget är att återbruka, det vill säga att använda prylarna igen. Genom att sälja, ge bort, reparera eller göra om. Högst upp, det vi ska eftersträva, handlar om att minska avfallet. För att göra det behöver vi skära ner konsumtionen av nyproducerade varor.

Återbruka mera

I Sverige är vi bra på att samla in avfall, deponi är förbjudet och många kommuner har anläggningar som eldar avfall, både från vårt land och andra länder, för att få värme. Vi har också ett utvecklat system för återvinning av metall, glas, pappersförpackningar, tidningar och plast. Nästa steg för kommunerna är att skala upp återbruket. Det vill säga att göra det lätt för invånarna att lämna till återbruk, lätt för aktörer att hantera och sälja återbrukare prylar och lätt för konsumenterna att köpa återbruk. Det behövs också en acceptans för att använda saker en gång till, ett gillande att laga och reparera. Det ska också vara ekonomiskt lönsamt att reparera istället för att köpa nytt.

Kreativitet och glädje

För att skapa acceptans och hitta glädjen i att använda saker igen, krävs ett visst mått av kreativitet. Genom att till exempel sätta sin personliga prägel på kläder, laga eller sy om dem som inte passar istället för att köpa nytt, uppnår vi två syften. Dels får jag kläder som jag själv vill ha, dels har jag skapat detta själv. Jag får också en förståelse för tillverkning och material, vilket ger nya insikter. Man får en ökad förståelse, stolthet och insikt när man till exempel lagar och gör om en stol, där tyget på sitsen är sliten och benen rangliga, eller genom att tillverka en anteckningsbok av gamla valsedlar och en förbrukad förpackning eller genom att sy en kasse av en broderad duk.

Glädjen i att göra

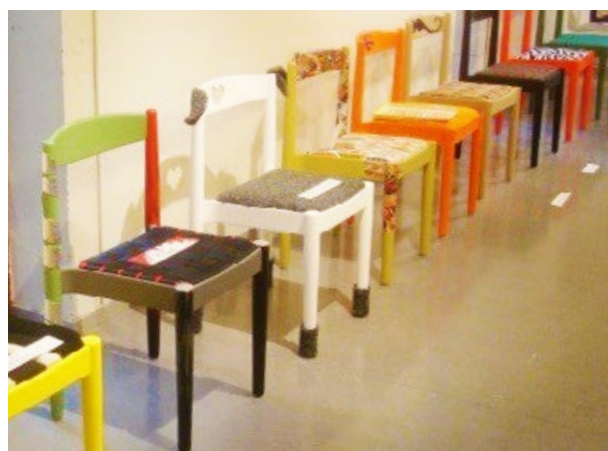
Det går att läsa om återbruk eller minskad konsumtion av nya varor i böcker och tidningar. Långt mer roligt, lärorikt, insiktsfullt, nyttigt, kreativt och verkningsfullt är att göra. Att använda händerna genom praktisk problemlösning, med handledning.

Det finns ett sådant överflöd av material att arbeta med. Vi kan glömma toarullar och pärlplattor när vi skapar med barn och ungdomar. Att istället laga och göra om ger så mycket mer. Vi får något användbart, förstår varför och känner en tillfredsställelse i görandet.

När saker tillverkades till hemmet innan industrialiseringen, användes mycket ull i de landsändar det fanns gott om får, lin där det var gynnsamt att odla det, näver där det fanns gott om björk och så vidare. Vilket material finns det gott om idag? Jo, avfall som trasiga prylar, restprodukter och saker som ingen vill ha.

Foto: Eva Svensson

Att ge elever likadana tråkiga stolar som är på väg att kasseras och ett tema att jobba efter, ger personliga och nyskapande möbler.

Texten ovan är skriven av Eva Svensson som startade utbildningen Recycle design – återbruk på Eskilstuna folkhögskola för elva år sedan. Hon var medlem i en av referensgrupperna som arbetade för att få till Retuna Åkerbruksgalleria. Utbildningen flyttade dit när gallerian öppnade för tre år sedan. Eva är ordförande i Hemslojdsförening Sörmland.

Retuna Åkerbruksgalleria förädlar, reparerar och omvandlar gamla saker till nya föremål som man säljer vidare. Det kallas återbruk – ett klimatsmartare sätt att bedriva handel. www.retuna.se

© pixabay

KREATIVA METODER I ATT UNDERVISA KRING MILJÖFRÅGOR

■ För de yngre

Visualisering av samtal genom en stor ledsn respektive en glad gubbe

För de riktigt små målade man på en förskola upp en stor glad, respektive ledsn gubbe som fick sitta uppe på väggen under en längre tid. Dessa fick så småningom fyllas med bilder barnen ritat eller med bilder man klippte ut ur tidningar som illustrerade det man samtalade om. För att visa att det är smartare att cykla och ta bussen istället för att åka bil satte man till exempel upp bilder på kollektivtrafik och cyklister i den ena gubben, vid sidan av avgaser från bilismen i den andra.

Dessa samtal kan också handla om hur däggdjur, fiskar, fåglar och insekter påverkas av miljöfarliga kemikalier vi använder respektive av de bättre nedbrytbara produkterna. Hur osorterade sopor blir sopberg medan kompost blir ny jord för frön som ska bli vår mat. Detta kan gärna leda vidare till att barnen tar del i aktiviteter som att till exempel så frön, göra en sluten biosfär eller kompostera.

Gemensam bakgrund till egna teckningar

Stora bakgrundsbilder av hav, skog eller luft som läraren gör kan bilda bakgrund till små urklippta teckningar som barnen gjort och som klistras upp på den gemensamma bakgrunden. Dessa collage kan ha föregåtts av samtal kring frågor som till exempel vad djur och växter behöver, hur vi, djur och växter är beroende av varandra.

■ För de lite äldre

Dessa förslag kan ge upphov till ämnesöverskridande arbeten mellan NO, svenska, engelska och bild.

Utgå från befintliga konstbilder med miljötema

Bildsamtal i grupp eller individuellt skrivande till bilder kan aktivera tankar och känslor.

www.annatoresdotter.se/konst

- Vad ser du i bilden?
- Vad tänker och känner du när du ser den?
- Vad skulle du vilja förändra i bilden?

Fotografier

Ett idylliskt foto av natur kan ge exempel på hur allting fungerar, när det fungerar bra. Vad ska vi göra för att allt ska fortsätta att fungera? Bilder på rent vatten på smog eller fabriker och atmosfär kan ge upphov till frågor kring orsak och verkan.

Före och efter

Man kan också utgå från frågan: Vad hände innan och vad händer efter bildens frusna ögonblick? En uppgift kan vara att måla eller rita en egen bild på liknande tema.

Gestalta större sammanhang

I samband med studier om biosfären, till exempel om arters ömsesidiga beroende, vattnets kretslopp, fosfor-kvävecykeln eller annat, kan sambanden illustreras i en stor gemensam bild. Näringskedjan kan till exempel gestaltas i en stor väggmålning där alla får uppgifter att rita och måla olika delar. De olika delar som ska illustreras kan läraren skriva upp på lappar som elever drar ur en korg och sedan slår upp och undersöker hur de ser ut. De sätts sedan upp av läraren på en bakgrund. Bilderna kan också kompletteras med korta texter.

Måla av ett eget utrotningshotat djur.

Skriv och berätta om arten och varför den är hotad.

Alla djuren klipps ut och sätts upp på en stor vägg där man tillsammans målat naturbakgrund, eller färger. Detsamma kan göras av ett stort hav som bakgrund, där eleverna målar varsitt utrotningshotat vattendjur.

Ögon

Måla många olika djurögon, skriv och berätta till bilderna. Berätta vad ögonen ser i havet, i djungeln eller i luften och vad de skulle vilja se.

Ovan, *Bära eller brista*, oljemålning. Nedan, *Hur länge varar festen?*, oljemålning. Två konstverk av Anna Toresdotter. Vad symboliserar bilden nedan? Vad fordras för att människorna ska sluta festa och resa sig upp och ta sig ut ur sin situation med stigande vatten? Vad hindrar dem? Vad vill barnet säga?

Annons

En kortare bilduppgift kan vara att göra en annons. Det kan göras genom att man målar om en befintlig annons man klippt ut ur en tidning och förändrar dess budskap. Man kan också klippa ut en del av annonsen och göra om text eller bild så att budskapet blir mer miljöinriktat. En annons för ett par jeans kan informera om hur mycket vatten som går åt.

Måla vidare på en befintlig bild och lägg dit det du tycker saknas

Klipp ut bilder ur tidningar, limma upp på ett styvare pappersark och måla vidare på den och utanför den. En stad kan få grönområden, secondhand-affärer och cyklister, ett landskap kan få vindsnurror och odlingsenheter med mera.

Propagandaaffisch

Låt eleverna välja något av WWFs 5 "B" (Bilen, Biffen, Bostaden, Börsen, Butiken) och skapa en egen propagandaaffisch för att marknadsföra ett mer hållbart sätt att leva. En affisch som bär ett starkt budskap. Många sådana affischer kan sedan sättas upp i skolan.

Skapa ett eget demonstrationståg

Gör din egen docka till exempel i gips som bär på en affisch med det budskap du själv vill förmedla. Många dockor tillsammans blir ett demonstrationståg.

Skapa ett bildspel

Låt barnen illustrera korta texter och sätt samman alla teckningar/fotomontage eller collage i ett bildspel med musik som kan läggas ut i sociala medier.

Gör ett nummer av en gemensam tidning

Efter en tids miljöundervisning kan man övergå till att barnen får göra en egen tidning, till vilken alla får skriva eller rita illustrationer. Sprid sedan tidningen till familjer och övriga på skolan. I tidningen kan finnas rena fakta. Några kanske gör en serie, andra kanske gör reklamsidor, annonser med mera. Rubriker kan till exempel vara: "Vad kan vi göra för klimatet" eller "Hur kan en bra framtid om tjugo år se ut?" Dela ut rubriker eller låt eleverna välja. Man kan till exempel lägga in olika reportage, någon intervju, dagens dikt, "fem personer svarar på samma fråga", något kåseri, smarta tips för garderoben, smarta tips för semestern, smarta tips i köket, gröna recept, smarta tips i huset med mera.

Gör egna serier med figurer och pratbubblor

Låt barnen skapa serier kring miljötema. Många barn kommer igång med att både hitta på berättelser, att skriva och skapa bilder när man får i uppgift att göra egna serier. Visa andras serier och gå igenom hur man gör olika slags pratbubblor, skapar fart och fläkt, hur man förenklat kan uttrycka känslor i ansikten och hur man upprepar en stiliserad figur. Ge dem ett A4-ark med färdiga rutor som de kan använda om de vill, med till exempel fyra rutor eller sex rutor. Lämna plats för rubrik.

© iStock

■ För de ännu äldre

Nya möjligheter och lösningar

Låt eleverna arbeta tillsammans i mindre grupper och ge dem ett problemområde att utforska. Det kan till exempel vara en av de nio planetära gränserna eller ett av de fem B:na: Bilen, Biffen, Bostaden, Börsen, Butiken (läs mer på **Wikipedia** respektive **wuf.se**).

Gruppen studerar området och letar även fram en "Climate Solver": En innovatör, forskare eller ett företag som syftar till en förbättring inom just det område man valt: **www.climatesolver.org/innovations/innovations**

Låt dem tillsammans finna ett sätt att gestalta både problemen och möjliga lösningar i texter och bildkollage eller kanske i en kort pjäs.

Bygga en stad

Bygg i varsin skokartong eller liknande, med kartong, papper-maché och annat returmaterial olika landskap, byar och dockskåpsrum där framtidens teknik och

innovativa lösningar för bostäder, energi och odling gestaltas! Hur skulle framtidens städer kunna se ut? På vilket sätt kan de bli hållbarare?

Tittskåp

Detta kan också göras som tittskåp med ledbelysning i. Då använder man gärna något större lådor.

Utmaningar

Låt eleverna få fria händer att gestalta något ni studerat tillsammans:

- Hur mycket odlingsmark går åt för att försörja en människa om man äter kött eller bönor?
- Hur många djur som behövs för att få den mjölk en familj dricker på en månad?
- Hur mycket vatten det går åt för att tillverka olika sorters textilier?
- Hur mycket koldioxid som släpps ut av att färdas samma sträcka med olika färdmedel?
- Fritt val ...

■ Enkelt och lärande för de flesta åldrar

Memory

Låt eleverna arbeta två och två.

Ge dem tio små blanka papper (i vykortsstorlek.)

Låt dem läsa på om "5B". Rita och färglägg på lapparna egna symboler för de fem olika områdena, två av varje:

Biffen, Bostaden, Bilen, Börsen, Butiken

Memory-regler

- Den som får ett par får ett poäng.
- Den som får paret och dessutom kan berätta något om det området för den andra får en poäng extra för varje fakta hen kan komma på. (om man får ett par får man fortsätta direkt utan man turas om hela tiden).

Poetiskt för samhörighet och visioner

Två kupade händer

Två tomma, kupade händer väntar på att fyllas med något värdefullt. Kan det vara jord, mjöl, vatten...?

Denna övning vänder sig till drömmarnas och fantasins områden. Vad skulle du vilja lägga i dina händer som är viktigt och värdefullt för att skapa ett bra liv för dig och dina närmaste idag men också i en kommande framtid? Det kan vara saker, drömmar, känslor...

Stå i en ring. Forma händerna i en kupande form.

Gå laget runt och låt alla säga: "Jag lägger xxx i mina händer ..."

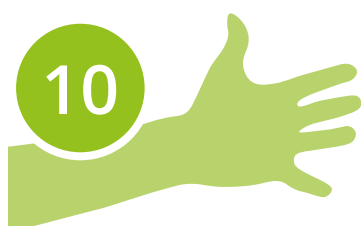
Alternativ: Måla en liten bild som illustrerar det du vill lägga i dina kupade händer.

En skatt vi fann, detalj ur oljemålning, Anna Toresdotter.

Foto: Kädi Reemets

ÄMNESÖVERGRIPANDE DANS OCH FILMPROJEKT MED TEMA KLIMAT OCH HÅLLBARHET I FOKUS

Ett tema genomfört i åk 4 på Sticklinge skola, Lidingö, i samarbete med WWF.

Pedagogen Kädi Reemets berättar:

Vi har utgått från WWFs material som stöd för undervisningen. I huvudsak har ämnena biologi, samhällskunskap och svenska integrerats med de praktiskt-estetiska ämnena bild och idrott. Digitala verktyg har använts för dokumentation och synliggörande av lärandeprocessen både i klassrumsundervisningen och under projektdagarna med de inbjudna dans- och filmkonstnärerna.

” Vi vill genom detta arbete inspirera och särskilt lyfta fram värdet av hur samarbete mellan teoretiska och estetiska ämnen kan förstärka lärandet.

Varför ämnesintegrerat arbete med praktisk-estetiska inslag?

Vi vill genom detta arbete inspirera och särskilt lyfta fram värdet av hur samarbete mellan teoretiska och estetiska ämnen kan förstärka lärandet. Att man genom praktisk-estetiska läroprocesser befäster kunskaper, uppmuntrar till kreativitet och samarbete samt tillfredsställer elevernas behov av variation i den annars ofta stillasittande klassrumsmiljön. Vår erfarenhet visar också att elever med utmaningar inom det sociala eller språkliga området stärks och utvecklas särskilt genom detta arbetssätt.

Dans- och filmkonstnärerna Amanda Norlander och Helene Berg besökte skolan under tre schemabrytande dagar i slutet av projektperioden.

Förankrat i läroplanen

Den pedagogiska planeringen som presenteras nedan vilar på, förutom konkreta kursplanemål ur Lgr11, bland annat tre principer ur läroplanens inledande kapitel om "Skolans värdegrund och uppdrag":

- "Skapande och undersökande arbete samt lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet."
- "Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem."
- "Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet."

Dessutom har kunskapsprojektet haft i fokus att arbeta utifrån läroplanens uppmaning att eleverna *"Genom ett miljöperspektiv får möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor."*

Om genomförandet på skolan och den pedagogiska planeringen

Eleverna förbereddes genom undervisning i samhällskunskap och biologi kring klimat- och hållbarhetsfrågor samt biologisk mångfald. De tre elevgrupperna i åk 4 inspirerades att skapa egna konstverk utifrån tre olika kända konstnärers arbeten. Bildarbetet syns i filmen som kulisser för deras egenskapade koreografier. Inför dans- och filmaktiviteterna under projektveckan hade eleverna även arbetat med olika texttyper i svenska. Lidingös skolor arbetar enligt den pedagogiska modellen "Skriva sig till lärande", STL (läs mer på skl.se). Denna användes även här. De färdiga texterna låg sedan som grund för det gestaltande arbetet vid temadagarna. Idrottsläraren planerade dansaktiviteter även på övriga idrottslektioner i anslutning till projektet, ett fantastiskt tillfälle att ta tillvara på bedömningsunderlag i momentet dans.

Eleverna använde Cromebooks (google docs) för textbearbetning och iPads för dokumentation av bild, film ljud och dansaktiviteter.

Foto: Kadi Reemets

Barnen i årskurs 4 inspirerades till att skapa egna konstverk utifrån tre olika konstnärers alster. Bilderna syns i filmen som kulisser. Elevernas egna texter gav underlag till dansskapande.

Genomförande av dans-och filmdelen

Genomförandet av dansfilmsprojektet med tre klasser beskrivs här av danskonstnären Amanda Norlander och filmkonstnären Helene Berg:

Vi genomförde tre workshops á 1 ½ timme med varje klass och utgick från läraren Kadi Reemets pedagogiska planering när vi bestämde vilka moment som skulle ingå.

Texterna som eleverna arbetat fram på tema; "biologisk mångfald", "klimat" och "plast i naturen" var utgångsmaterial i skapandet av deras koreografier. Danserna filmades framför en greenscreen-fond för att kunna läggas ihop med bildmaterialet. Delar av texterna spelades in för att läggas in i dansfilmerna.

Foto: Kadi Reemets

Under de två första workshopdagarna arbetade vi med olika rörelse och samarbetsövningar till exempel:

- **Namn och rörelse:** Samling i en stor ring. Varje elev skapar en egen rörelse inspirerad av första bokstaven i sitt namn, och säger sitt namn samtidigt. Alla andra härmar.
- **Dansstopp:** Där alla provar olika sätt att röra sig till musiken. Kantigt, mjukt, långsamt och snabbt m.m. Ledaren ger nya instruktioner efter varje stopp.
- **Koreograferad dans:** Som ledaren lärde ut, tillsammans i ring, med fokus på uppvärmning och att skapa en rörelsevokabulär samt bli trygga att dansa tillsammans.
- **Spegel:** I par om två eller tre, en övning i att omväxlande leda och följa rörelser. Växla mellan att stå nära och långt ifrån varandra. Musiken är signalen för att starta och stanna. Stannar en, stannar alla. En samspelsövning. Rörelse fritt i rummet, när en stannar, stannar alla, när någon ger impuls till att börja gå, börjar alla gå.

- **Staty:** Utveckling av "Stannar en, stannar alla". När alla stannat, kopplar man ihop sej med någon så att man bildar en gemensam staty. När alla börja gå, upplöses statyerna. Övningen kan utvecklas så att grupperna av statyer blir allt större, tills hela klassen bildar en gemensam staty.
- **Koreografera** en dans utifrån en text: Klasserna som arbetat med tema "Biologisk mångfald" och "Klimat" skapade egna danssolon utifrån meningar i sin text. De fick tre metoder;
 - Att göra en rörelse av första bokstaven i ordet (återkopplar till inledningen med klassen)
 - Att använda rytmen, antalet stavelser i ordet och skapa rörelser med samma rytm/lika många rörelser.
 - Att illustrera rörelsen med kroppen.De fick även i uppgift att lägga in en paus, ett hopp och en snurr i sin dans.
- **Skapa koreografier i grupp:** Klassen som arbetade med "Plast i naturen" skapade gruppdanser utifrån olika förutsättningar. De började med en staty, gjorde sedan rörelser på tre olika nivåer, (lågt, högt och mittemellan) och avslutade i en gemensam staty. De bestämde hur dansen skulle starta, en entré och avslutas, en sorti.

Vid det tredje workshop-tillfället filmades danserna framför greenscreen-fonden. Det filmade materialet klipptes ihop till en film. Eleverna använde även Stop motion och Timelapse-teknik för att dokumentera sitt arbete med porträttmålningar och skulpturer.

Material och utrustning

Greenscreen tyg, iPad, stativ, inspirerande musik och musikspelare Appar: greenscreen, röstinspelning, timelapse, Stop motion studio, Imovie

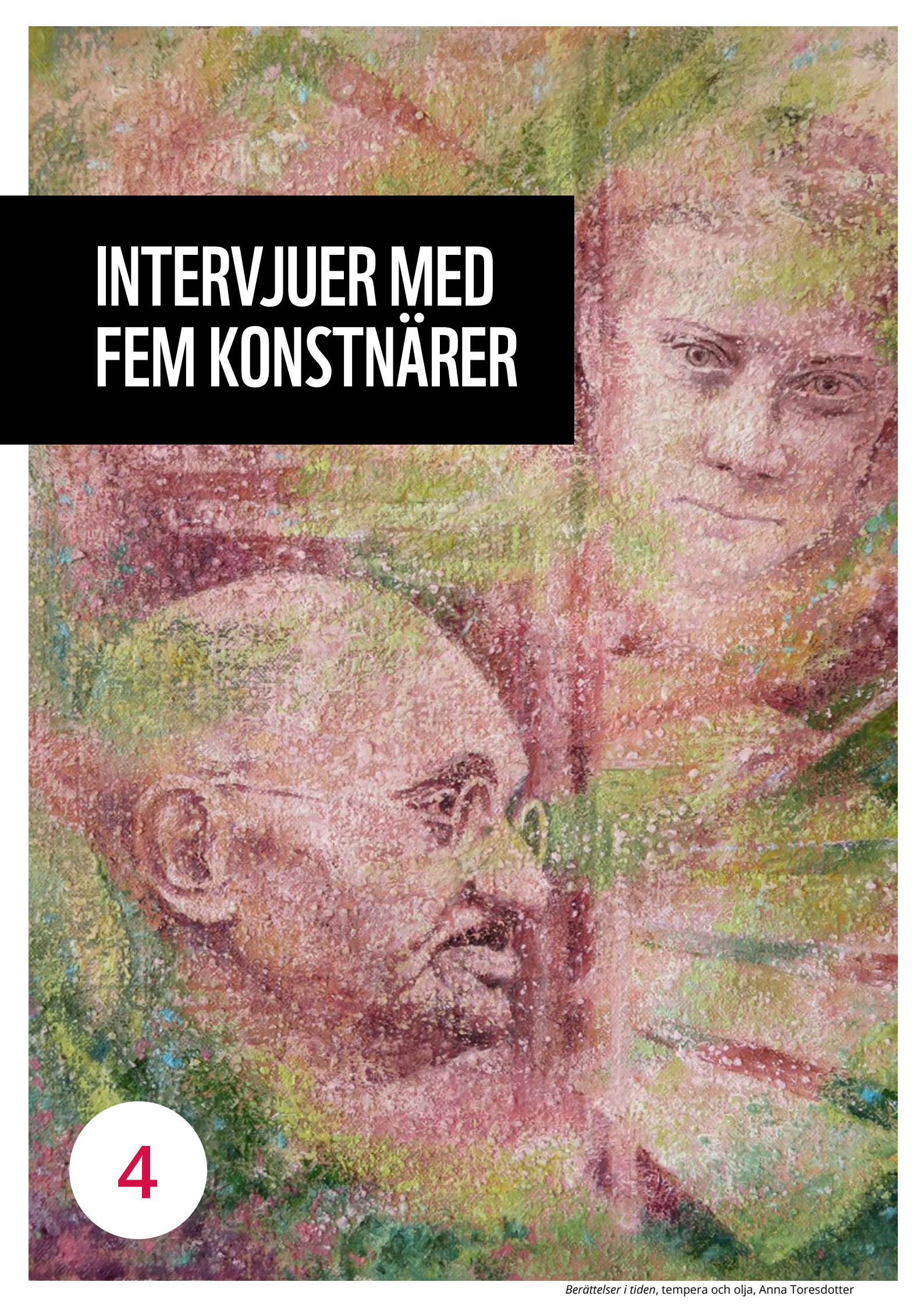
Instruktionsfilmer hur man kan göra stop motion, timelaps och annat som har med inspelningen att göra finns på www.wwf.se/kreativitetphv
Här finns även de färdiga filmerna och en planering kopplad till Lgr11.

FÖR KONTAKT OCH MER UTFÖRLIG INFORMATION:

Kadi Reemets, ansvarig för den pedagogiska planeringen, Sticklinge Skola, Lidingö (kadiliis.reemets@lidingo.se)

Helene Berg, filmkonstnär (helene.berg@createmotion.se)

Amanda Norlander, danskonstnär (info@withinart.se)

INTERVJUER MED FEM KONSTNÄRER

4

ANNA TORESDOTTER – bildkonstnär

Anna Toresdotter är bildkonstnär och född 1956 i Luleå. Hennes hem och ateljé, som är ett eget byggt miljöhus, är beläget i Åkersberga. Hon är verksam som målare och har haft olika vandringsutställningar i Sverige och utomlands.

Som konstnär förknippas hon ofta med ljusskildringarna i sitt måleri, liksom engagemanget för existentiella frågor och hållbar utveckling. Anna målar framför allt, men gör också musik till sin konst och skriver, vilket hon har visat i böcker, utställningar och i "performance"-föreläsningar.

Hennes morfar var också konstnär. När Anna var liten fick hon vara med när han målade på ett stort beställningsarbete. Det var så spännande för Lilla Anna att få titta på alla redskap, färgpigment och hans jättelika skisser! Än i dag minns hon dofterna ... Att sitta och rita var en favoritsysselsättning för Anna. Hon skapade gärna berättelser kring teckningarna. Leken var kreativitetens rot. Att få vara i tillståndet av "tillblivelse" var redan då viktigt, fast hon kunde förstås inte klä det i ord då.

Anna har många favoriter inom konsten. Det kan vara Bertha Wegmanns porträtt, eller Ljuset i vissa av Hammershøi eller Andrew Wyetts målningar. Men hon gillar samtidigt ofta bara vissa bilder eller vissa låtar hos en artist. Det är så mycket som ska stämma för att det ska beröra på djupet och det kan också växla dag för dag. Det handlar ju om var i livet man själv befinner sig.

När känner du dig mest kreativ?

– Det kan vara på olika sätt, men jag känner mig ofta kreativ i skisstadiet när jag står inför den tomma duken med alla dess oändliga möjligheter. Det är för mig att vara i "möjlighetssinnet".

Ibland är kreativiteten också knuten till berättandet: När jag har en tänkt mottagare (en kommande utställning eller ett nytt föreläsningssupdrag) kan jag få en extra energi som gör att berättelserna och bilderna tar form. Men å andra sidan kan jag ibland ge mig tid att bara fritt försjunka i abstrakta färgbilder för min egen skull. Vissa av dessa "färgmeditationer" resulterar sedan i figurativa målningar där jag lägger in tankar som berör mig.

Vilken tavla som du skapat är du mest stolt över?

– Den bild som jag i början av min karriär mest förknippades med var nog "Ytterligare dimensioner". En bild där en fågel tar sig ut ur en målning och flyger in i målarens ateljé, samtidigt som den tappar en fjäder som landat på den riktiga tavlans ram, i betraktarens verklighet. Den har visats i TV ett par gånger och i många utställningar i Sverige och utomlands och den har ett för mig viktigt innehåll som handlar om "möjlighetssinnet".

Men idag är nog "Hur länge varar festen", (en parafras på "Hipp hipp hurra" av PS Krøyer) ännu viktigare för mig. Den kändes tung och klaustrofobisk att måla, men jag hade sett den framför mig och det var viktigt för mig att gestalta den. I min målning sitter människorna i ett slutet rum där vattnet stiger men fortsätter trots det bara att festa. Jag målade in mig själv och min släkt och vänkrets i bilden – vi är ju alla en del av det som sker. Den har fungerat som en bra utgångspunkt för bildsamtal, till exempel när jag lett Skapande Skola-aktiviteter, berättar Anna.

Du har en ny målning med Ghandi och Greta Thunberg. Hur tänkte du när du målade den?

– Vi befinner oss i en dramatisk tid av omställning och stora saker kan plötsligt ske när många börjar göra små förändringar. En samlande signal kan få en fördämning att brista. Folkrörelser behöver förgrundsgestalter och världen har väntat på det nu. Spiraltrappan signalerar rörelse och utveckling, De rosa och gröna färgerna känns hoppfulla. I "Samma horisont" gestaltar jag naturfolk, som världen över tillsammans med lokalbefolkning, utkämpar juridiska strider för en bättre värld, avslutar Anna Toresdotter.

I samma horisont, tempera och olja, Anna Toresdotter

MONA MONASAR – poet

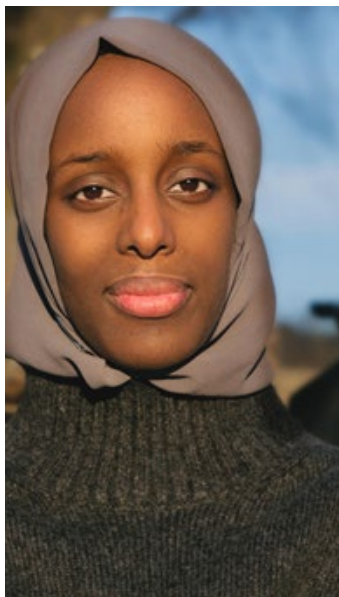
Mona Monasar är en 20-årig student boende i Tensta utanför Stockholm. Hon är aktiv inom WWFs ungdomsråd och utkommer i år med sin första diktsamling. Hon har de senaste åren skrivit väldigt mycket och engagerat sig i ungas skrivande och att skapa rum för unga skribenter i sitt bostadsområde.

Mona har skrivit sen hon var liten. Då var det berättelser. I 16-årsåldern inspirerades hon av en ung, dansk poet och skrev sin första dikt. Mona hade då en bild av att poesi var svårt, men den danske poeten förstod hon. Hon fick strax efter ett pris för sin poesi av Tensta konsthall.

Mona har medverkat i två antologier och senare i år kommer hennes första diktsamling. Den kommer att handla om avsaknaden av ett språk och relationen till sin mor. När Mona skriver poesi är det en ganska rörig process. Det börjar kanske med en tanke som hon skriver ner i mobilen. Kanske blir det fler tankar under dagen. På kvällen sätter hon samman texterna till en dikt.

Vad är kreativitet för dig?

Att tillåta sig själv att skapa och följa den inre känslan. Vi uppmuntras i allmänhet inte att hålla på med konsterna. Jag tycker att vi skulle uppmuntras att göra det man tycker är kul! Det behöver inte bli bra!

MONA MONASAR

20 år gammal
boende i Tensta,
Stockholm.

Studerar för närvarande Utveckling och internationellt samarbete på Södertörns högskola.

Mona har medverkat i två antologier och senare i år kommer hennes första diktsamling.

Andra generationen

Vad bra svenska du talar
Vet din pappa vad du gör
Hur länge har du bott här
Vart kommer du ifrån egentligen
Huvudet på sne oftast vänlig blick
Känner hur det sticker till, gör ont
Jag är inte som du
Munnen torr, slickar mig om läpparna
Jag är på väg härifrån
Min mamma säger att hon dog för oss
Min pappa säger att han slet för oss
Min farmor säger att vi har blivit som de
De andra säger åk hem

AV MONA MONASAR

Hur går det till när du skriver en dikt?

Det är en rörig process. Det börjar med en tanke, jag skriver på mobilen, en kladd, och på kvällen arbetar jag igenom det. Jag vill arbeta med texterna direkt efter tankarna, ibland lägger jag undan det skrivna och några veckor senare ser jag vad det blir då.

Vad är hållbar utveckling för dig?

Det är tre delar som ska gå ihop, vi behöver tänka på helheten, att inte bortse från någon aspekt. Vi kan inte prata om miljöfrågor om vi inte tar med den sociala aspekten. Jag har skrivit texter som berör social rättvisa och miljö.

Har du några tips till ungdomar som vill skriva?

- Läs mycket, man kan inte forma sitt eget språk utan att ha tagit del av andras språk
- Tänk inte att du kopierar
- Man skriver alltid om sina egna erfarenheter, det handlar om att skriva
- Tillåta sig själv att skapa, följa den inre känslan. Gör det du tycker är kul.

ANDERS PAULSSON – musiker

Anders Paulsson är en professionell sopransaxofonist som har funderat mycket på konst och kreativitet. Själv kallar han sig för brobyggande musiker med en intention att skapa försoning mellan olika grupperingar i samhället.

Han började i unga år med blockflöjt och klarinett, men ganska snart blev sopransaxofonen hans instrument. I tonåren spelade han i storband och i ett dixieband. I femtonårsåldern fick han åka på turné i Michigan för att spela Duke Ellingtons "Come Sunday". När han då möttes av en påtagligt varm våg av kärlek från publiken, då visste han att det var musik som han skulle syssla med i livet.

Naturens betydelse

Anders började redan i barndomen att intressera sig för naturen och miljön, mycket tack vare hans pappa som var scoutledare. Han blev själv scout. Naturintresset har följt honom genom livet. Det mest meningsfulla som Anders har varit med om var när han som volontär fick arbeta för Coral Cay Conservation och fick räkna arter bland korallreven. Han ville fokusera på det positiva, inte bara se utan också lära sig något. Intresset för koraller har bestått. Coral Guardians är Anders senaste initiativ där han tillsammans med forskare från Stockholms Resilience Centre vill stimulera utbildning av ungdomar i korallrevsbeskydd, mångfaldsbevarande och hållbar utveckling detta i kombination med musik. Han har även skrivit Coral Symphony.

Hur bär du dig åt då han skapar musik?

– Musik föds ur stillheten. Det börjar sjunga inom en. Jag har kanske inspirerats av något; en människa, en naturupplevelse, en dikt. Den inre föreställningen kommer från de så kallade musikänglarna. Jag improviserar gärna, då får man tillgång till det undermedvetna. Då kan man hitta guldkorn som man inte visste fanns.

Vad är kreativitet för dig?

– Det är att hitta nya samband, tänka tankar som inte har tänkts tidigare. Att knyta an till livet i alla dess former. Sömlösa nätter är en god källa till kreativitet, men de sliter på en, men man kommer djupare in i sig själv, svarar Anders med en självklarhet som inspirerar.

Anders anser att vi bör värdera barnen som de genier de är och se dem som våra lärare och avslutar samtalet med följande devis:

” *Kultur ger mening med livet som inte bara kan fås genom statistik och pengar. Knyt an till livets skönhet innan du kan bry dig om hållbarhet!”*

ANDERS PAULSSON

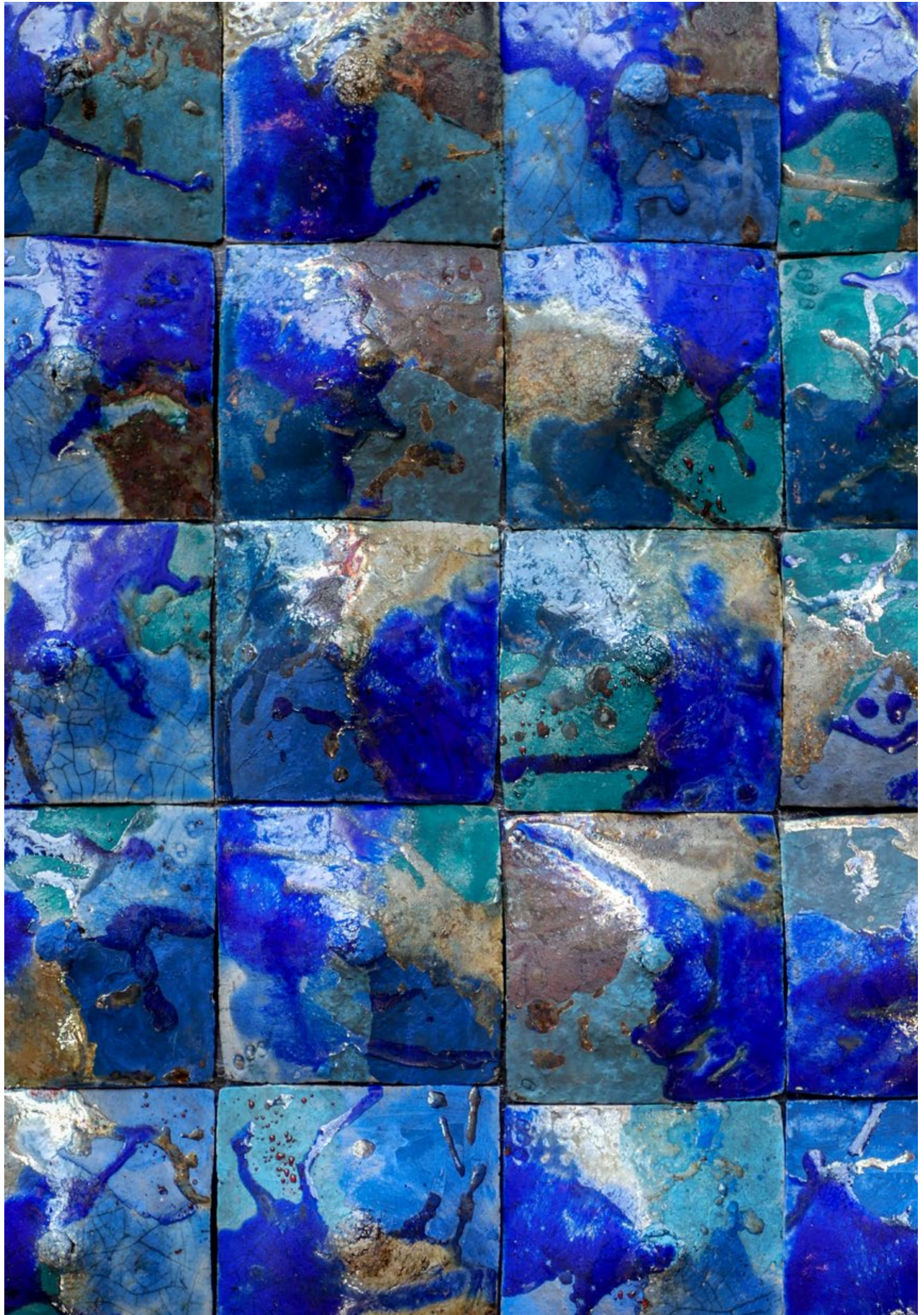
Född 1961, är en svensk sopransaxofonist.

Utbildning: Manhattan School of Music, USA, Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och vid Conservatoire National de Bordeaux i Frankrike.

Genomfört hundratals konserter på sopransaxofon som solist i 30 länder inom klassisk musik såväl som jazzsamarhang.

Grundat Coral Guardians www.coralguardians.org, en organisation som fokuserar på jordens korallrev och vad som behövs för att rädda dem där musik kombineras med vetenskap.

Har komponerat The Coral Symphony
www.vimeo.com/218270185
www.anderspaulsson.se/

Konstverk av Eva Troedsson.

EVA TROEDSSON – keramiker

Keramika Fantasia. Så står det på vägskylden som pekar mot keramikern Eva Troedssons ateljé i Bollerup, Skåne. Vi sitter framför elden i verkstan, dricker te och pratar om livet och konsten.

På väggarna hänger dikter, tavlor, keramikföremål, alla skapade av Eva. På bordet står en samling keramikspjut färdiga för bränning. Vem är då Eva?

– Jag är en keramisk konstnärspoet. Leran är mitt material och eldens element är min medskapare. Jag överlämnar leran till eldens element och får ett svar. Jag lever en dröm som jag lever här.

Eva växte upp i Skåne på 50-talet, älskade djur, gick en lantbruksskötarkurs. Gillade det enkla och jordnära livet. Skaffade en gård med 68 kor som mjölkades varje dag. Utbildade sig till förskollärare på 70-talet i Kalmar vilket var bra för självinsikten; att hitta barnet i sig själv där kreativiteten sitter. Jobbade sen mest som fritidsledare.

En terapeut sa att Eva bar på en konstnärssjäl och hon sökte in till Kapellagården vid 38 års ålder. Kunde knappt dreja. En viktig utbildning för henne. En process då hon blev Eva. När hon till exempel hade drejat en skål, då hade Eva skapat en sak, alltså fanns hon till, en lycka, en tillfredsställelse. Överlämnade sen leran till elden som transformerade den. En slags inre poesi.

Eva berättar om barndomen.

– När jag var liten umgicks jag med en konstnär som hette Axel. Han bodde hos oss och betydde väldigt mycket för mig. Han lyfte fram den lekfulla sidan, såg barnet i mig, i motsats till det stelnade borgerliga livet. Jag minns

EVA TROEDSSON

- Född i Kristianstad 1944, boende i Bollerup, Skåne.
- Utbildning: keramiska utbildning på Capellagården, Öland
- Driver Keramika Fantasi

när han stod och skulpterade hur blank och fin leran var ... Minns lukten av den våta leran. Men jag kommer också ihåg barndomens ord, skrivandet. Mormor tog mig till kyrkan och jag skrev dikter till gud, berättar Eva.

Jag ser ut över verkstan. I en sandlåda står ett knippe keramikspjut som i spiralformer söker sig uppåt. På väggarna hänger keramikplattor med mönster och delvis dolda ord. Mycket är färgstarkt och inspirerande. Varifrån får du dina idéer ifrån? Vad är kreativitet för dig?

– Kreativitet är glädje, liv, ett behov, en längtan, liv, gnistor, passion. Alla har kreativitet, det är liv, men alla ska och kan inte ha den resan att uttrycka sin kreativitet. Det finns inga måsten. Jag är trött på måsten.

Evas råd till unga människor som vill uttrycka sin kreativitet är glädje; att tänka på något roligt. Börja enkelt ute i naturen då släpper så mycket spänning. Leta fina stenar. Visa på magin i naturen. Men vad är då konst?

– Konstens uppgift är att beröra och förändra – skapa något nytt, väcka känslor, väcka tankar, få aha-upplevelser. Konsten kan vara en påminnelse om inre saker; längtan.

Det är ingen slump att Eva valt keramiken som sitt främsta uttryckssätt. Här sammanförs de fyra elementen som är så väsentliga för Eva.

– Allt består av dem och samverkar, de är skapelsen och de formar en balans mellan dem. De har sina energier på olika sätt. Det finns en tröghet i detta; allt tar tid, förvandlingen, tiden. Elden viktig för mig, gnistan som skapar det nya. Elden är kraftfull och man måste vara försiktig med den. Den kan förgöra allt. Jorden eller leran är bara lera tills den transformeras, en skapelse som jag har initierat. Luft: elden finns inte utan luft. Vatten: det element som genomtränger mest, det livgivande.

En vacker keramikskål illustrerar de fyra elementen: Leran kommer ur jorden och innehåller vatten. Eva formar den till en skål och låter den torka innan bränningen. Vattnet försvinner. Luften är eldens förutsättning. Ingen luft, ingen eld.

– Jag tycker om när jag kommer nära naturens uttryck som möjligt till exempel löven jag gör i raku. Vill att allt jag gör ska kännas som om det alltid har funnits, att det ska vara en obalans i balansen, som japanerna säger. Naturens ande måste vara med som i raku; Leran spricker och naturens ande har varit med och fyllt sprickan med guld. Tycker om när handen och hjärtat varit med. Tycker om det enkla och naturliga. Tycker om blänket, längst ner i det svarta hålet där bergkristaller bildas. Gillar också färger och vad de gör med oss, avslutar Eva med ett varmt leende.

Våren
har lagt
en födelsekristall
bredvid mitt hjärta
Vinden har sparat av min glädje
och andats bakom mitt öra
Jorden har sått sin ömhets gräs
direkt i mina öppna händer
och solen viskar till tjälen
Älska mig
Älska
Mig

Eva Troedsson

Eva Troedsson kallar sig för en keramisk konstnärspoet. Hon hittar poesi i leran, i färgen och formen, men skriver även egna dikter:

RAKU

en japansk teknik att bränna stengods. Alla naturens element, jord, eld, luft och vatten används. Namnet raku kan översättas som "lycka i olyckan". Man har svårt att förutsäga hur resultatet kommer att bli. Slumpen spelar in.

KALLE LINDEBORG – konstnär

Jag besöker Kalle i hans ateljé en solig marsdag, då det obevekliga vårljuset tränger in från två stora fönster och belyser stora fågelfjädrar, kanske 1,5 meter långa, som ligger på borden. Det är blåkråkans och kungsörnens fjädrar som är Kalles fokus just nu.

För att tillverka dessa vingpennor använder han oljefärg, akrylpasta, trä och akvarellpapper. Kalle vill med sina uppförstorade fjädrar att vi ska buga inför naturens mångfald och storslagenhet. Stora fjädrar gör att en människa blir mindre. Människan blir liten och fågeln stor. Vi ska bli drabbade av fåglarnas gränslösa skönhet och upptäcka att vi är beroende av friska ekosystem precis som fåglarna; att vi människor är lika mycket natur som fåglarna.

Men, hur hänger kultur egentligen ihop med hållbar utveckling?

– När människor, genom kulturella uttryck, gestaltar en lidelse, passion, hållning, värdegrund eller idé, kan de nå fram och in med en väldig kraft och vara en påverkanskraft. Det kan till exempel vara en text, ett musikstycke, en tavla, som vid rätt tillfälle öppnar upp och går in i hjärtat. Kulturella uttryck kan ha en förmåga att nå fram till oss på djupet. De kan ofta aktivera flera sinnen hos oss och kan med större kraft då beröra oss.

Uppförstorade fjädrar är något unikt, något annorlunda. Ett kreativt förhållningssätt till fåglar som Kalle älskar. Det är något nytt och utmanande över fjädrarna som han har skapat. Han har modigt brutit ny mark där ingen har gått tidigare.

– Att vara motiverad att söka kunskap är viktigt för mig. När jag är kreativ innebär det för mig ett möte mellan till exempel mig och en fågel. Färg, penslar och trä blir då en del av mötet – mötets språk eller media. Motorn är mitt engagemang. Att använda min fantasi kan vara att ge mig ut på okänt vatten och lita till att den får fäste på ett annat sätt än i min vana och trygga hamn. Det krävs mod att visa upp min känslö- och tankevärld trots att jag är osäker på resultatet.

När Kalle funderar kring hur man kan få unga människor att gestalta planetens stora utmaningar, lyfter han fram möten, medkänsla, skönhet, sammanhang och förändringsglädje. Unga behöver träffa olika människor med olika bakgrund och inspireras av dem. De behöver också besöka platser där skönheten blommar. Att befinna sig i ett sammanhang, i en grupp, och känna

glädjen att förändra. Var kan då allt detta ske? Kalle lyfter fram skolan:

– Om skolan inte rustar eleverna med handlingskompetens hur ska de unga då kunna känna hopp om ett bra liv?

Detta konstaterar Kalle just som lärkan och bofinken har anlänt och trädens knoppar börjat svälla. Ett nytt liv, ett nytt ljus är på väg ...

KALLE LINDEBORG,

64 år, boende i Vallentuna.

Konstnärlig utbildning: ledarutbildning i dynamisk pedagogik, naturpedagogisk utbildning, konstskola, skrivarskola

Har haft ett flertal utställningar och skrivit några diktsamlingar.

KREATIVA KULTUR- SATSNINGAR I SYD

KREATIVA KULTURSATSNINGAR I SYD

WWF har ett mångårigt samarbete med skolor och ungdomsgrupper i flera länder i Afrika och Asien. I detta avsnitt redovisas ett kulturprojekt som fyra ungdomsgrupper i fyra länder tog sig an våren 2019.

Länderna är Uganda, Kamerun, Madagaskar och Indonesien. Projektet gick under namnet Creative Cultural Project CCP – Join a creative cultural project about our great challenges today! Det handlade om att gestalta och fördjupa kunskaper om de stora utmaningar som vi står inför idag och bland annat kan sammanfattas i de 17 globala målen. Ungdomsgrupperna skapade dokumentärfilm, humoristiska miljöfilmer, sång och dramen.

Alla kulturprojekt redovisas i filmer på www.wwf.se/kreativitetphv

INDONESIEN – dokumentärfilm om utrotningshotad kulturväxt

Club Sahabat Bumi Borneo (CSBB) – Friends of Borneo Earth Club, är en ungdomsgrupp med 14 medlemmar i östra Borneo som arbetar med skolor, ungdomar och naturvård.

Borneo fiber

Traditionell doyo-vävning är ett nedstigande arv från Dayak-samhället (en urbefolkning). Doyoväven är numera svår att hitta eftersom doyoväxten börjar att försvinna på grund av skogsavverkning för att ge plats för palmoljaplantager. Men samhällen har börjat involvera ungdomar för att upprätthålla kulturen och vårda naturen. Man arbetar nu med att återplantera doyoväxten på outnyttjade landområden i samarbete med skolor.

Barn och ungdomar i skolorna har börjat tillverka tråd, textilier och souveirer av doyoväxten.

Det ungdomsgruppen är extra stolt över är att samhället och skolor nu arbetar tillsammans för att finna en väg att bevara doyoväxten.

Skörd av doyo.

KAMERUN – musikvideo mot avskogningen

Klimatförändringarna påverkar alla och hotar livet på jorden. Ungdomar i Kamerun har inte skapat dessa globala problem, men är rädda för effekterna och måste vara en del av lösningen. Hur kan man öka allmänhetens medvetenhet genom en kreativ kulturkampanj och med hjälp av musik påverka människans beteenden för att minska hoten?

Aktiviteter

WWF Kamerun uppmanade ungdomar att inkomma med idéer kring musik med miljöfokus. Det blev en offentlig audition. Segraren, the Resource Centre for Environment and Sustainable Development, utbildades därefter om klimatförändringar och avskogning. I slutet av utbildningen kom man fram till ett kampanjmeddelande. Ett samarbete med M1-studion inleddes för att hitta en musikalisk plattform. Musik och en musikvideo skapades och fick namnet "Build the bridge".

Samtidigt utbildades en skolklass i några viktiga miljöproblem. En stor Tv-station uppmärksammade skolklassen och den nya musiken i ett miljöprogram kallat "Håll det grönt". Låten "Build the bridge" skickades ut till radiostationer och en Tv-station för att spelas och medvetandegöra allmänheten.

Projektet blev en stor framgång: ett kraftfullt kampanjmeddelande skickades ut och ett inspirerande musikstycke spreds.

Låten Build the bridge skapades och man samarbetade med en skola.

MADAGASKAR – humoristiska kortfilmer om hållbar utveckling

Ungdomsgruppen Association 2HY-Faire lien i Madagaskar, är en ungdomsgrupp med 20 aktiva medlemmar som genomför utbildningar med konstnärliga och kulturella angreppssätt med hållbar utveckling i fokus.

Syften med kulturprojektet var att:

- göra pedagogiska och humoristiska kortfilmer om miljö och hållbar utveckling
- göra miljöutbildningar roliga
- locka unga människor, men också alla generationer, att skydda miljön, kommunicera utbildningsmeddelanden och uppmuntra allmänheten att ställa frågor om miljön.

Humoristiska kortfilmer TVerl

Ungdomarna har skrivit manus, filmat och redigerat filmerna.

När filmerna ska visas för allmänheten, ska de först presenteras muntligt. Sen visas filmerna för att sedan avslutas med frågestund och diskussioner.

De största utmaningarna har varit att hitta lämpliga skådespelare, träna dem och sen lära sig sköta en filmkamera.

Något man är extra stolt över är att man har motiverat ungdomar i Madagaskar att agera för att skydda miljön och vår planet.

UGANDA – event för förändring av människors inställning till naturvård

En ungdomsgrupp bestående av 30 medlemmar har arbetat med frågor som rör biologisk mångfald, energi och miljövänliga investeringar i Uganda. De har också försökt stärka lokalsamhällen och ungdomar i skolor att delta i arbetet.

Genomförare: IHANDIRO YOUTH ADVOCATES FOR NATURE(IYAN)

Projektets namn: Creative culture in conservation campaign project.

Ungdomsgruppens mål var att förändra inställning till och arbetssätt för naturvårdsfrågor. Därför initierades ett kulturprojekt som fokuserade på lokalsamhällenas kultur kopplat till naturvård. Projektet skulle inspirera ungdomar och kvinnor till innovativ förvaltning av miljön och skapa ett större engagemang i hela samhället för att delta i naturvården.

Projektet vilade på tre ben;

- 1) utbildning av 30 miljöklubbsledare i naturvård
- 2) dramaprojekt med naturvårdstema där två pjäser skapades och spelades för 1500 studenter
- 3) event för att visa potentialen i afrikansk kultur i naturvård och lyfta fram allas ansvar. Eventet samlade mer än 1 500 deltagare från organisationer och lokalsamhällen.

Trots utmaningarna som lågt engagemang och svårighet att kommunicera på grund av besvärliga transportvägar

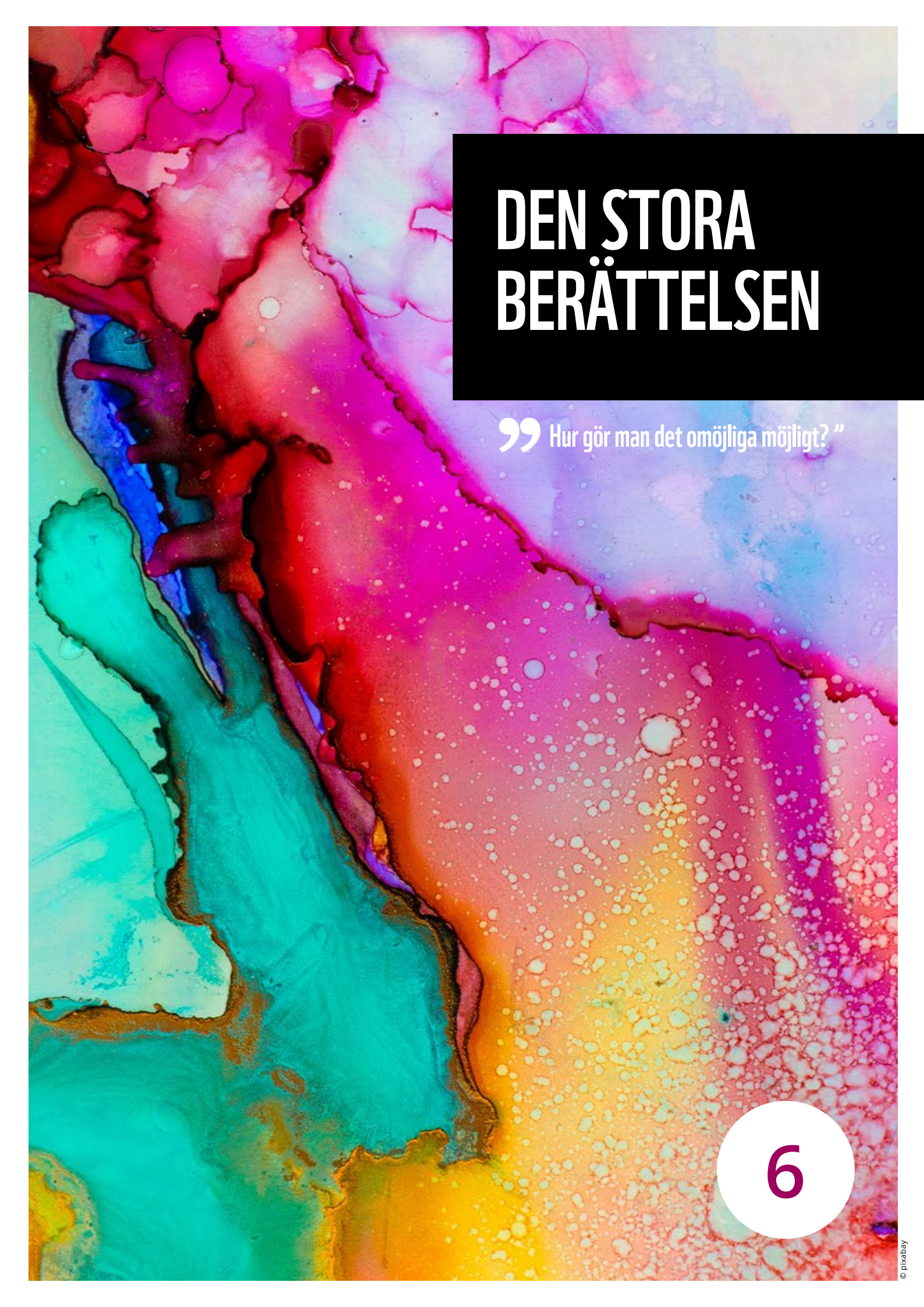

Barnen på bilden bär djurhuvuden i en sång som handlar om människans aktiviteter vid avskogning och dess effekter på de vilda djuren.

har ungdomsgruppen lyckats genomföra projektet. Resultatet blev det första naturvårdseventet som samlat institutioner, lokala beslutande myndigheter och individer och fått dem att uppskatta naturens betydelse i sina liv. De har också åstadkommit en förändrad attityd bland människorna i byarna beträffande naturvården. En film om arbetet kommer att spridas via sociala media och ungdomsgruppen vill nu genomföra eventet årligen.

Ihango-kvinnor och män utför en sång "Vår natur vår kultur". Låten kallar på släktingar för att skydda naturen.

DEN STORA BERÄTTELSEN

” Hur gör man det omöjliga möjligt? ”

6

FOTO: NASA

DEN STORA BERÄTTELSEN

Den kände naturfilmaren och författaren Sir David Attenborough höll ett omskakande tal vid klimatmötet i Polen 2018:

"Right now, we are facing a man-made disaster of global scale. Our greatest threat in thousands of years. Climate Change. If we don't take action the collapse of our civilisations and the extinction of much of the natural world is on the horizon."

SIR DAVID ATTENBOROUGH COP24, KATOWICE, POLAND 3:E DECEMBER 2018

Vi står inför en global, människoskapad katastrof, den största på tusentals år. Frågan vi vill ställa i denna handledning är: Vad kan kulturen och kreativiteten göra för klimatet?

"Tidsandan i ett samhälle bestäms inte i första hand av hur det är utan av hur man tror att det kommer att bli" skriver historikern Henrik Berggren i "Landet utanför". Att ibland ställa sig frågan hur mina och dina drömmar ser ut är ibland värdefullt?

Varför bryr vi oss inte?

I många år har forskare och andra experter lyft fram klimatförändringarna som ett stort hot där vi måste agera fort och kraftfullt. Men varför tar inte människor till sig all fakta och berörs in i själen? Är det en känsla av skuld som får oss att fly? Den norske psykologen Per-Espen Stoknes lyfter bland annat fram distans, domedagsperspektiv och förnekelse. Stoknes menar att vi upplever klimatförändringarna som något avlägset

i tid och rum. Det är något som sker 20, 30 år framåt i tiden. Isbjörnar används som klimatillustrationer, djur som vi aldrig kommer att möta i verkliga livet, det vill säga något avlägset. När vi ofta hör talas om domedagen är det lätt att vi flyr i en känsla av skuld. Förnekelsen till slut, handlar om självförsvar. Vi vill inte förändra ett levnadssätt som har format våra liv.

(KÄLLA SVT NYHETER 10 DECEMBER 2018)

En ny berättelse

I detta sammanhang skulle en konstnärlig och skapande inriktning passa in; att skapa en berättelse som levandegör klimatförändringarna och vad som sker med oss människor och i våra relationer till varandra och det nya samhället. Berättelser som trovärdigt gestaltar världen 50 år framåt i tiden, när vi lever i ett fossilfritt samhälle, när konsumtionssamhället har ersatts av andra kvaliteter, när orättvisor har minskat ... men kanske också ett mörkare samhälle, där klimatförändringarna skenar, flyktingströmmarna är gigantiska, krigen frekventa ...

Dessa berättelser skulle kunna vara i form av litteratur, poesi, dans, video, spoken word och så vidare. Kanske att dessa uttryck kan inspirera, föda nya tankar och motivera så att vi lättare förstår de stora, existentiella frågorna på djupet och kan leva oss in i dem.

Att upptäcka jorden på nytt

1968 togs en av världens mest berömda bilder, "Earthrise – jorduppgång" av den amerikanske astro-

” Vi åkte långt för att utforska månen, och det viktigaste vi upptäckte var jorden.”

nauten Bill Anders när Apollo 8 rundade månen på sitt fjärde varv. Bilden visade för första gången jorden i sin helhet och astronauten Bill Anders sa: ” Vi åkte långt för att utforska månen, och det viktigaste vi upptäckte var jorden”.

Är det inte dags att upptäcka jorden på nytt? Förundras över mångfalden, färgrikedomen, de sinnrika sambanden, de levande ekosystemen, spindelnätets konstruktion, blåvingens fladdrande dans bland sommarblommorna, vågorna mot en slät klippvägg, granskogens doft, tallarnas sus, solnedgången över ett hav ...

Men, det finns ett stort MEN. Vi lever nu i en så kallad antropocen tid – vi människor har nu en sådan påverkan och drivkraft i de globala miljöförändringarna att vi har blivit en geologisk kraft större än till exempel jordbävningar och vulkanutbrott. Människan pressar på planeten. Vi ser till exempel överfiske, förlust av skog i tropikerna, stora översvämningar, förlust av biologisk mångfald och ökad koldioxidhalt i atmosfären. Allt sammanfattas i FNs 17 globala mål som ska vara uppnådda år 2030.

Vad ska vi då göra för att skapa ett bättre samhälle inom planetens gränser? När man tar del av utmaningarna ovan står det väldigt klart att vi måste finna nya vägar. Vi har gått vilse i tillvarons snårskog, vilket Thomas Tranströmer sammanfattar i dikten Gläntan; ”Det finns mitt i skogen en oväntad glänta som bara kan hittas av den som gått vilse”.

Att finna nya vägar

Men när vi nu börjar skönja denna glänta, låt oss då bege oss utanför boxen, det invanda tänkandet, och utveckla de kreativa sidorna av människan, fantasin, sinnligheten, nyfikenheten, skapandet. Einstein formulerade detta i följande rader: ”Fantasi är viktigare än kunskap. Kunskap är begränsad till det vi redan vet och förstår, medan fantasin omfattar hela världen och allt som vi överhuvudtaget kommer att kunna veta eller förstå.”

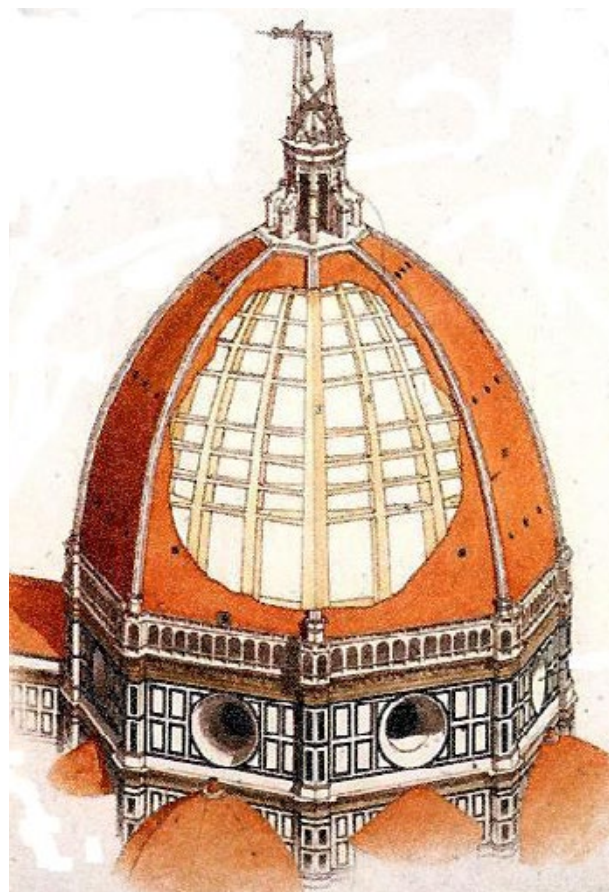
FRÅGESTÄLLNING:

Hur bygger vi en mäktig katedral, det vill säga en framtidsbild tillsammans med våra barn och ungdomar? Håller du med om att det handlar om gott självförtroende kombinerat med kunskap, mod, kreativitet och skicklighet?

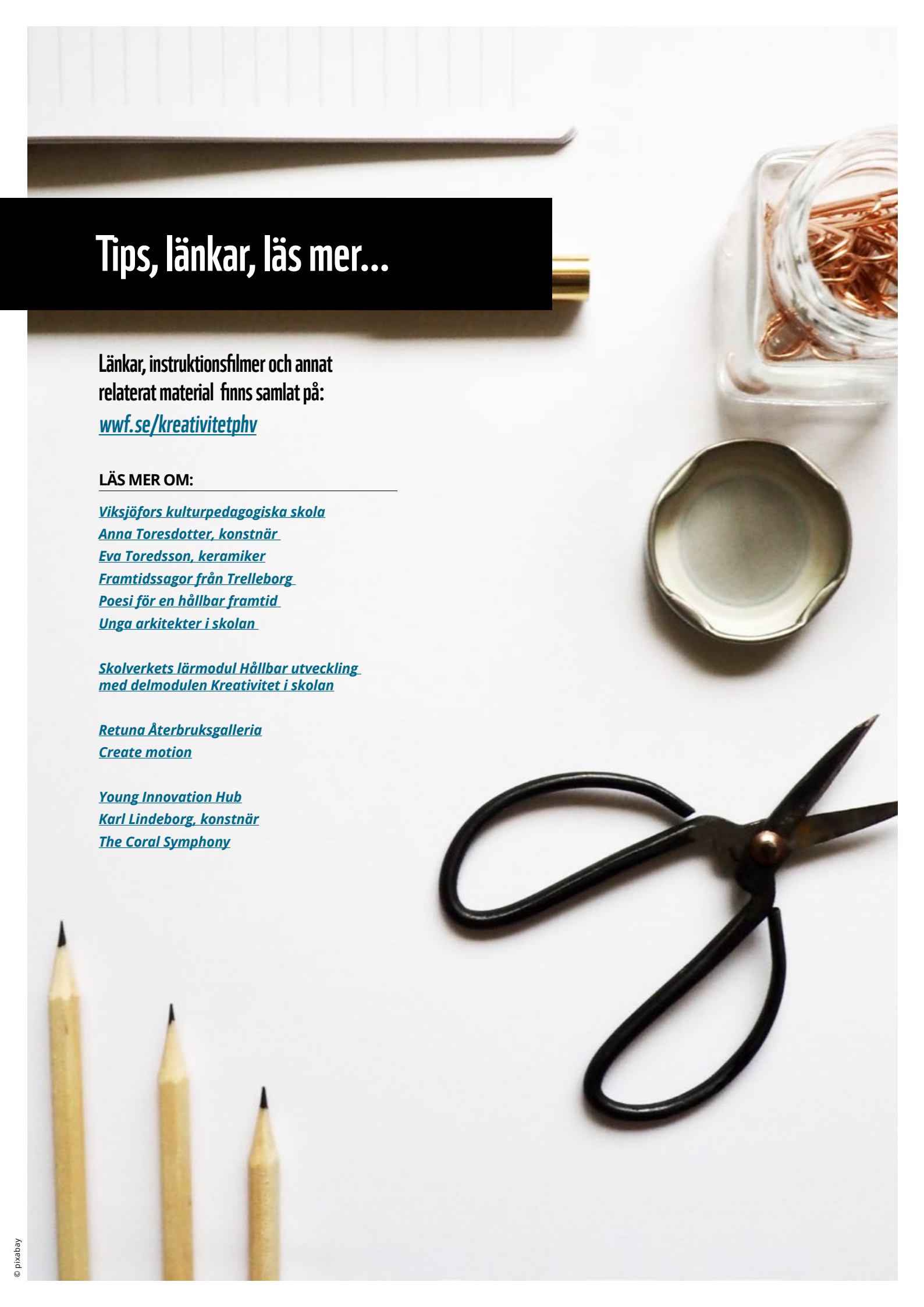
Att göra det omöjliga möjligt

Sällan har väl kreativa och skapande lösningar varit mer efterlängttade än idag när vi ser hur klimatet drabbar planeten och vi människor allt hårdare. Hur gör man det omöjliga möjligt? Kanske genom att ha gott självförtroende kombinerat med kunskap, mod, kreativitet och skicklighet som guldsmeden i Florens:

Katedralen i Florens, färdig 1436, är en fantastisk byggnad, ett kulturellt mästerverk, nästan ett underverk. Men när den skulle byggas stötte man på oerhörda svårigheter. Kupolen skulle vara utmanande väldig, cirka 165 fot. Många byggkunniga män tillfrågades. Till slut gick uppdraget till Filippo Brunelleschi, en guldsmed som aldrig tidigare hade byggt hus. Efter 16 år och 800 mäns slit stod kyrkan färdig tack vare olika nya och innovativa byggnadsmetoder, till exempel att bygga katedralen i en dubbelkonstruktion, som i sekel efter sekel har garanterat stabilitet. Brunelleschi gjorde det omöjliga möjligt. Han lyckades skapa en otrolig byggnad, stor och vacker, med 4 miljoner stenar med en vikt på 40 000 ton.

Källa: The Telegraph

Tips, länkar, läs mer...

Länkar, instruktionsfilmer och annat relaterat material finns samlat på:

wwf.se/kreativitetphv

LÄS MER OM:

[*Viksjöfors kulturpedagogiska skola*](#)

[*Anna Toresdotter, konstnär*](#)

[*Eva Toredsson, keramiker*](#)

[*Framtidssagor från Trelleborg*](#)

[*Poesi för en hållbar framtid*](#)

[*Unga arkitekter i skolan*](#)

[*Skolverkets lärm modul Hållbar utveckling med delmodulen Kreativitet i skolan*](#)

[*Retuna Återbruksgalleria*](#)

[*Create motion*](#)

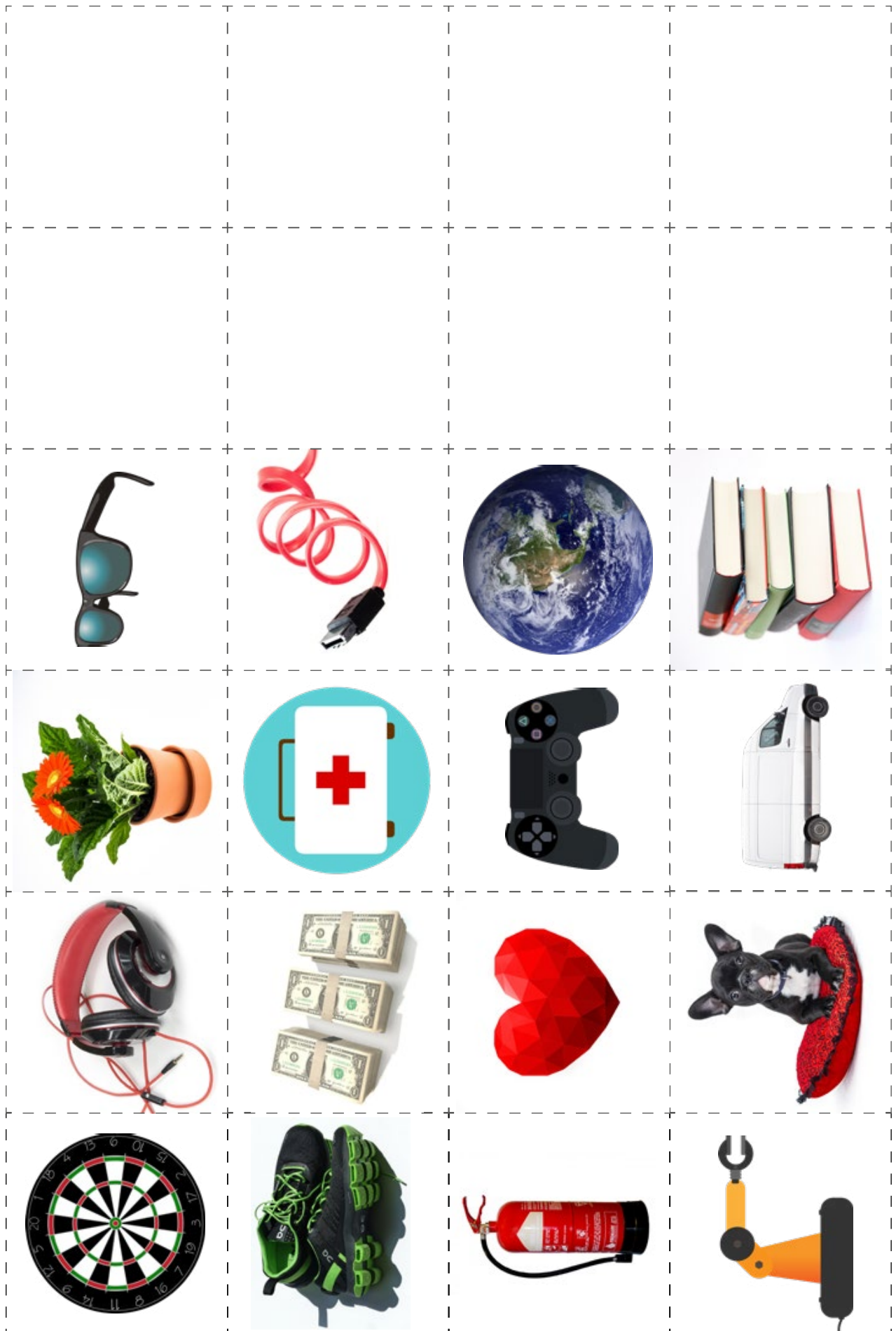
[*Young Innovation Hub*](#)

[*Karl Lindeborg, konstnär*](#)

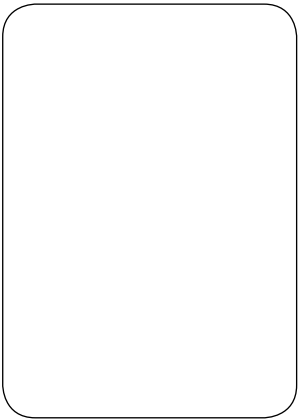
[*The Coral Symphony*](#)

DATOR	TUGGUMI	TJEJ	TEJP	SMOOTHIE
KAMEL	SKOR	KILLE	MAMMA	HÅR
MOBILTELEFON	HAMBURGARE	TEVE	TIDSMASKIN	DELFIN
KUNG	SKOLA	VAMPIR	CYKEL	NAGELLACK
GODIS	JEANS	POST-IT	LIVBOJ	PENNA
FLYGPLAN	TANGENTBORD	VATTEN	BASSÄNG	SOPOR

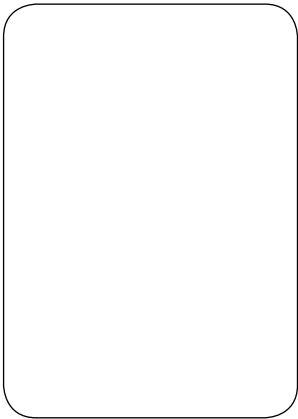
Kopieringsunderlag: kombinera mera 2

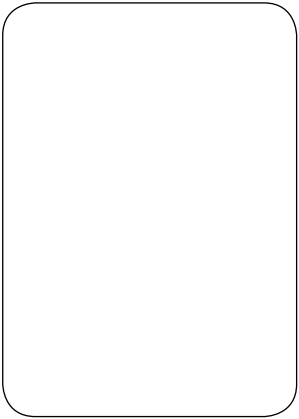
AV: _____

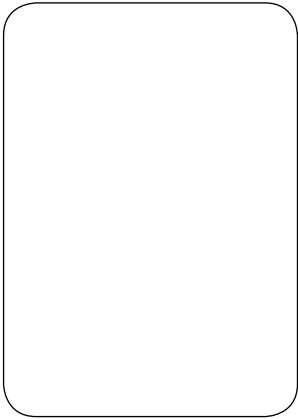
Three horizontal lines for handwriting practice.

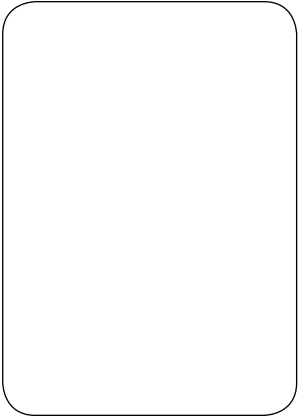
Three horizontal lines for handwriting practice.

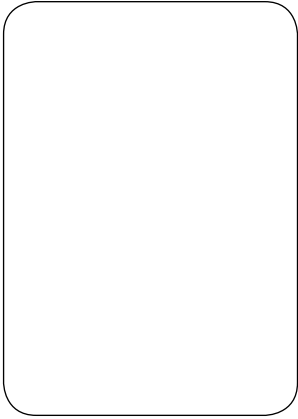
Three horizontal lines for handwriting practice.

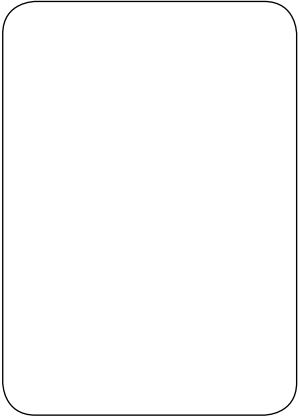
Three horizontal lines for handwriting practice.

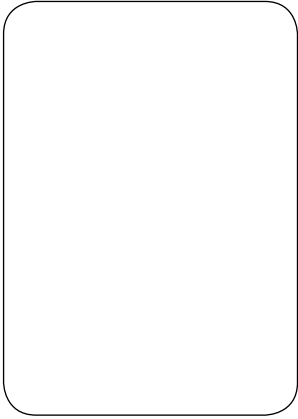
Three horizontal lines for handwriting practice.

Three horizontal lines for handwriting practice.

Three horizontal lines for handwriting practice.

Three horizontal lines for handwriting practice.

TITEL: _____

Skribenter i denna handledning har bland annat varit:

Helen Berg, filmpedagog, har skrivit kapitlen om att göra en anime-rad film samt ämnesövergripande dans- och filmprojekt.

Maria Glawe, speciallärare med inriktning språk-, läs-, och skriv-utveckling, och förstelärare på Söderslättsgymnasiet i Trelleborg. Skrivit kapitlen om poesi, framtidssagor och unga arkitekter.

Eva Svensson, pedagog och stf. rektor, skrivit kapitlet om Återbruk.

Anna Toresdotter, konstnär. Har skrivit kapitlen om kreativitet och kultur samt om kreativa metoder.

Tack till:

Young Innovation Hub	Amanda Norlander
Tidningen Extrakt	Rini Andriani
Benjamin Best	Oni S Tjandrawati
Nina Brundin	Ekpe Inyang
Lotta Frecon	Daniel Misaki
Magnus Bengtsson	Serge Solo
Mona Monasar	Club Sahabat Bumi Borneo
Anders Paulsson	the Resource Centre for Environment and Sustainable Development
Kalle Lindeborg	Association 2HY-Faire lien
Eva Troedsson	Ihandiro youth advocates for nature
Kädi Remets	

DESIGN: BRANDLINE

FOTO: © SHUTTERSTOCK / KUTTELVASEROVA STUCHELOVA / WWF (OMSLAG)

Kreativitet på hållbar väg

Denna handledning för pedagoger i grundskolan och gymnasiet samt för ungdomsledare, vill inspirera till kreativa och skapande uttrycksformer beträffande vår tids stora utmaningar. Dagligen möts vi av klimatförändringar, krig, vattenbrist, översvämningar och så vidare. Hur kan vi stimulera unga människor att gestalta dessa utmaningar och hitta deras inre röster? I denna handledning ges en bakgrund till kreativitetens och kulturens viktiga roll i samhällsutvecklingen. Vidare presenteras konkreta exempel hur man kan arbeta skapande. Vi får också möta fem konstnärer som ger sin syn på saken.

SKAPA OVÄNTADE KONTAKTER

Att kombinera olika perspektiv och erfarenheter kan stärka kreativt tänkande.

SE PEDAGOGEN SOM EN MODELL

Att som pedagog vara uppmuntrande, nyfiken och påhittig.

VIKTEN AV ATT VÄLJA

Då tar man ansvar för sina val vilket ökar motivationen.

STÄLLA RÄTT FRÅGOR

Öppna frågor utan givna svar är utvecklande för individen.

SKAPA EN POSITIV SJÄLVKÄNSLA

Att stärka ungdomars självförtroenden och ge dem utmaningar.

Därför finns vi

Vi arbetar för att hejda förstörelsen av jordens naturliga livsmiljöer och bygga en framtid där människor lever i harmoni med naturen.

wwf.se